

ВІД МАТВІЯ

СВЯТА ЄВАНГЕЛІЯ

Родовід Ісуса Христа

1 Ось родовід Ісуса Христа, з роду Давида¹, з роду Авраама². ²Авраам був батьком Ісаака. Ісаак був батьком Якова. Яків був батьком Юди та його братів. ³Юда був батьком Фареса та Зари, а матір'ю їхньою була Тамар. Фарес був батьком Есрома. Есром був батьком Арама. ⁴Арам був батьком Амінадава. Амінадав був батьком Наасона. Наасон був батьком Салмона. ⁵Салмон був батьком Воаза, а матір'ю його була Рахав. Воаз був батьком Йоведа, а матір'ю його була Рут. Йовед був батьком Єсея. ⁶Єсей був батьком царя Давида. Давид був батьком Соломона, а його матір'ю була Урієва жінка. ⁷Соломон був батьком Ровоама. Ровоам був батьком Авії. Авія був батьком Асафа. ⁸Асаф був батьком Йосафата. Йосафат був батьком Йорама. Йорам був батьком Озії. ⁹Озія був батьком Йоатама. Йоатам був батьком Ахаза. Ахаз був батьком Єзекії. ¹⁰Єзекія був батьком Манасії. Манасія був батьком Амоса. Амос був батьком Йосії. ¹¹Йосія був батьком Єхонії та його братів.

Це було за часів переселення ізраїльського народу до Вавілону. ¹²Після переселення до Вавілону Єхонія був батьком Салатиїла. Салатиїл був батьком Зерувавела. ¹³Зерувавел був батьком Авіюда. Авіуд був батьком Еліакима. Еліаким був батьком Азора. ¹⁴Азор був батьком Задок. Задок був батьком Ахима. Ахим був батьком Еліуда. ¹⁵Еліуд був батьком Елеазора. Елеазор був батьком Маттана. Маттан був батьком Якова. ¹⁶Яків був батьком Йосипа, чоловіка Марії, у якої народився Ісус, названий Христом.

¹Давид цар Ізраїльський, нар. 1085 р. до н.е. Видатний восначальник, поет, мудрець.

²Авраам праотець юдейського народу.

¹⁷Отже, всього було чотирнадцять поколінь від Авраама до Давида, чотирнадцять поколінь від Давида до переселення у Вавілон і чотирнадцять поколінь від переселення у Вавілон до народження Христа.

Народження Ісуса Христа

¹⁸Ось як народився Ісус Христос. Марія, Його мати, була заручена з Йосипом. Ще до їхнього одруження виявилось, що вона вагітна від Святого Духа. ¹⁹Йосип, її чоловік, був людиною праведною і не хотів її ославити, отже вирішив таємно розлучитися з нею. ²⁰Та коли він про це подумав, явився йому вві сні ангел Господній і мовив: «Йосипе, сину Давидів, не бійся взяти шлюб з Марією, бо дитина, що в ній зачата, — від Духа Святого. ²¹Марія народить Сина, і ти назвеш Його Ісусом, бо Він спасе людей від їхніх гріхів».

²²Все це сталося так, щоб могли збутися слова Господні, мовлені устами пророка:

²³ «Слухайте! Діва незаймана завагітніє і народить Сина, і назвуть Його Емануїлом»,
(Що означає «З нами Бог»).

Ісаія 7:14

²⁴⁻²⁵Прокинувшись, Йосип зробив те, що звелів йому ангел Господній, і взяв Марію собі за жінку, але не знав він її, аж доки не народила вона Сина. І назвав він Його Ісусом.

Мудреці поклоняються Ісусові

2 Ісус народився в юдейському місті Віфлеємі за царювання Ірода³. Згодом до Єрусалиму прийшли мудреці зі Сходу.

³Ірод Ірод I Великий (бл. 73–74 до н.е.) — цар Юдеї з 40 року.

²Вони спитали: «Де новонароджений цар Юдейський? Ми прагнемо знати, бо бачили Його зірку, коли вона зійшла. Ми прийшли поклонитися Йому». ³Почувши про це, цар Ірод дуже стривожився, а разом з ним і всі мешканці Єрусалиму. ⁴Він зібрав усіх первосвящеників та книжників юдейських і запитав їх, де має народитися Христос. ⁵Вони сказали йому: «У Віфлеємі, в Юдеї, бо ось що написано пророком:

⁶ «Ти, Віфлеєме, що в землі Юди,
зовсім не останній серед міст Юди,
бо з тебе вийде правитель,
який буде пастирем
народу Мого — Ізраїлю».

Михей 5:1-2

⁷Тоді Ірод покликав мудреців, щоб зустрітися таємно, і точно з'ясував у них, коли зійшла зоря. ⁸Пославши їх до Віфлеєму, він звелів: «Ідіть та добре розпитайте про Дитя, а коли знайдете, то сповістіть мене, щоб я теж міг піти й поклонитися Йому».

⁹Вони вислухали царя та й пішли. І зоря, схід якої вони бачили, йшла поперед них, доки не зупинилася над місцем, де була Дитина. ¹⁰Коли вони побачили те, велика радість охопила їх. ¹¹Вони ввійшли до оселі й побачили Дитину з Марією, Його матір'ю. Вони впали ниць перед Ним, щоб поклонитися Йому. Тоді, відкривши свої скарбниці, піднесли Йому дарунки: золото, ладан та смирну.

¹²Оскільки Бог явився їм вві сні й попередив, щоб не поверталися до Ірода, вони рушили до своєї землі іншим шляхом.

Втеча до Єгипту

¹³Після того, як вони вирушили в дорогу, ангел Господній явився Йосипу вві сні й сказав: «Вставай, візьми Дитину та Її матір і тікайте до Єгипту. Залишайтеся там, поки Я не скажу, бо Ірод шукатиме Дитя, щоб убити Його». ¹⁴Йосип встав, взяв Дитя та матір Його вночі та й пішов до Єгипту. ¹⁵І він залишався там аж до смерті Іродової, щоб збулося сказане Богом, який устами пророка провіщав:

«Я покликав Свого Сина з Єгипту».

Осія 11:1

Вбивство дітей

¹⁶Коли Ірод побачив, що мудреці його обманули, то дуже розлютився й наказав повбивати у Віфлеємі та його околицях усіх дворічних і молодших за віком хлопчиків. (Визначивши вік з того, про що розповіли йому мудреці).

¹⁷Тоді справдилося те, що було мовлено устами пророка Єремії:

¹⁸ «В Рамі було чути
звуки ридань та голосіння.
То Рахиль плакала за дітьми своїми,
незважаючи на втішання,
бо не було вже дітей її на світі».

Єремія 31:15

¹⁹⁻²⁰По смерті Ірода ангел Господній явився Йосипу вві сні в Єгипті й мовив: «Вставай, візьми Дитя та Його матір і йди в землю Ізраїльську, бо вмерли ті, хто прагнув відняти життя Дитини». ²¹І він встав, і взяв Дитя та Його матір, і вирушив до землі Ізраїльської. ²²Однак почувши, що в Юдеї замість батька — Ірода — царює син його Архелай¹, Йосип побоявся йти туди. Але, попереджений вві сні, він покинув Єгипет і подався до Галілейської землі.

²³Прибувши туди, він оселився у місті Назареті, аби збулося пророками сказане, що назвуть Його Назаритянином.

Проповідь Іоана Хрестителя

ЗТо був час, коли прийшов Іоан Хреститель, який проповідував у пустелі юдейській. ²Він казав: «Покайтеся, бо Царство Небесне наближається». ³То ж про нього говорив пророк Ісаї:

«Голос лунає в пустелі:
«Готуйте дорогу Господу,
зробіть прямими
стежки для Нього».

Ісаїя 40:3

⁴Іоан носив вбрання з верблюжої вовни, підперезане шкіряним паском. Їжею його були сарана та дикий мед.

⁵У той час люди приходили до нього з Єрусалиму, з усієї околиці Юдеї та з усієї

¹Архелай — син Ірода Великого, цар Юдеї, який так само, як і його батько, відзначався жорстокістю.

землі навколо Йордану. ⁶І вони сповідувались у своїх гріхах, а Іоан хрестив їх у річці Йордан.

⁷Коли він побачив багато фарисеїв¹ та саддукеїв², що прийшли хреститися, то сказав їм: «Виплодки зміїні! Хто навчив вас тікати від гніву Господнього, що наближається? ⁸Покажіть, що ви справді розкаялися. ⁹І не сподівайтесь, що досить буде сказати: «Наш батько Авраам». Застятте: Бог може перетворити на дітей Авраамових навіть оце каміння! ¹⁰Сокиру вже занесено, і кожне дерево, що не дає добрих плодів, буде зрубане й кинуте у вогонь. ¹¹Я хрещу водою на покаяння. Той, Хто прийде після мене, — сильніший за мене. Я не достойний навіть розв'язати Його сандалії. Він хреститиме вас Святим Духом і вогнем. ¹²Лопата у Нього в руках, і Він очистить свій тік і збере пшеницю до комори, а полову спалить у незгасному вогні».

Хрещення Ісуса

¹³У той час Ісус прийшов з Галилеї до ріки Йордан, щоб Іоан похрестив Його. ¹⁴Та Іоан намагався відмовити Ісуса. Він казав: «Я сам повинен похреститися у Тебе, то чому ж Ти йдеш до мене?» ¹⁵І відповів Ісус: «Нехай поки що буде так, бо належить нам виконувати все, що Господь велів». І тоді Іоан дозволив Йому похреститися.

¹⁶То Ісус похрестився. І тільки-но піднявся Він із води, як Небо розкрилося Йому. І побачив Він Духа Божого, що спускався долу, неначе голуб, і сховався на Нього. ¹⁷І голос із Неба мовив: «Це Мій улюблений Син, якого Я вподобав».

Диявол спокушає Ісуса

4І тоді Дух повів Ісуса до пустелі, щоб диявол Його спокушав. ²Ісус постився сорок днів і ночей і дуже зголоднів. ³Тоді спокусник прийшов до Нього і сказав: «Якщо Ти Син Божий, то накажи, щоб це каміння перетворилося на хліб». ⁴На те Ісус відповів йому: «У Святому Письмі сказано:

«Не хлібом одним живе людина,
а кожним словом,
сказаним устами Божими».
Повторення Закону 8:3

^{5–6}Тоді диявол узяв Його до святого Єрусалиму, поставив на найвище місце храму і сказав: «Якщо Ти Син Божий, кидайся додолу, бо в Святому Письмі сказано:

«І накаже Він Своїм ангелам берегти Тебе,
і вони знесуть Тебе на руках,
щоб Ти не пошкодив ноги Своєї об
камін».

Псалми 91:11–12

⁷Ісус відповів йому: «Але у Святому Письмі також сказано:

«Не спокушай Господа Бога свого».
Повторення Закону 6:16

⁸Знову диявол узяв Його на дуже високу гору і показав усі царства світу, всю їхню розкіш. ⁹І сказав Ісусові: «Я дам Тобі все це, якщо впадеш долілиць і поклонишся мені».

¹⁰На те Ісус відповів йому: «Відійди, сатано! У Святому Письмі сказано:

«Поклоняйся Господу Богу своєму
і служи лише Йому!»
Повторення Закону 6:13

¹¹Тоді диявол залишив Ісуса, і ангели прийшли й подбали про Нього.

Ісус у Галилеї

¹²Коли Ісус довідався, що Іоана заарештовано, Він повернувся до Галилеї. ¹³Проте не залишився в Назареті, а пішов і оселився в Капернаумі, що біля Галилейського озера у поселеннях Завулону й Нафталі. ¹⁴Бо мусило справдитися пророцтво Ісаї:

- ¹⁵ «Земле Завулону та земле Нафталі,
що по дорозі до Середземного моря
на захід від ріки Йордан!
Галилеє Неюдейська!
¹⁶ Народ, що скніє в темряві,
побачив величне світло,
і на тих, хто живе в країні під тінню
смерті,
зійшло світло!»

Ісаїя 9:1–2

¹Фарисеї члени юдейської групи, які казали, що вони пильно виконують усі юдейські закони та традиції.

²Саддукеї аристократична юдейська секта, що об'єднувала раціоналістів.

Ісус обирає перших учнів

¹⁷Відтоді Ісус почав проповідувати, кажучи: «Покайтеся, бо скоро прийде Царство Небесне!»

¹⁸Йдучи повз Галилейське озеро, Він побачив двох братів — Симона, що звався Петром, та його брата Андрія. Вони закидали сіті в озеро, бо були рибалками. ¹⁹Ісус сказав їм: «Ідіть за Мною, і Я навчу вас бути ловцями не риби, а душ людських». ²⁰Вони одразу ж залишили свої сіті й подалися за Ним.

²¹Тоді Він пішов далі й побачив іще двох братів — Якова, сина Зеведеєвого, та Якового брата Іоана, що, сидячи зі своїм батьком Зеведеєм у човні, лагодили рибальські сіті. Ісус покликав їх. ²²Вони одразу ж покинули човен і батька свого й пішли за Ним. ²³Ісус обійшов усю Галилею, проповідуючи в синагогах і навчаючи про Царство Небесне, зціляючи всі недуги та хвороби людські.

²⁴Чутка про Нього рознеслася по всій Сирії. До Нього приводили всіх хворих: тих, що страждали від хвороб та тяжких болів, а також біснуватих, хворих на падучу, немічних. І Він зціляв їх. ²⁵Великий натовп людей ішов за Ним — із Галилеї, з Десятимістя¹, з Єрусалиму, з-за Йордану.

Проповідь на горі

5Коли Ісус побачив натовпи, то зійшов на гору. Там Він сів, і учні оточили Його. ²¹Ісус почав Він говорити й навчати :

- ³ «Блаженні вбогі духом,
бо Царство Небесне належить їм.
- ⁴ Блаженні засмучені,
бо Бог утішить їх.
- ⁵ Блаженні лагідні,
бо вони успадкують землю обітовану.
- ⁶ Блаженні голодні та спрагли до
праведності,
бо Бог задовільнить їхню потребу.
- ⁷ Блаженні милосердні,
бо вони зазнають милосердя від Бога.
- ⁸ Блаженні чисті серцем,
бо вони побачать Бога.
- ⁹ Блаженні миротворці,
бо вони будуть названі дітьми
Божими.

¹⁰ Блаженні переслідувані за праведність,
бо їм належить Царство Небесне.

¹¹Блаженні ви, коли вас скривджують і переслідують і облудно зводять наклепи на вас, тому що ви Мої послідовники. ¹²Радійте й веселіться, бо велика нагорода буде вам на Небі. Так люди переслідували і тих пророків, що жили до вас».

Сіль землі

¹³«Ви — сіль землі, але коли сіль стає прісною, як її знову солоною зробити? Вона стає ні на що не придатною. Хіба що викинути її геть, щоб топтали люди. ¹⁴Ви — світло світу. Не сховати міста, що стоїть на вершині гори. ¹⁵Запалений світильник ставлять не під посудину, а на поставець, він тоді світить усім у хаті. ¹⁶Нехай світло ваше сяє людям, щоб вони бачили ваші добрі вчинки і прославляли Отця свого Небесного».

Ісус і Старий Заповіт

¹⁷«Не думайте, що Я прийшов знищити вчення Закону чи пророцтва. Я прийшов не знищувати його, але виконати. ¹⁸Істинно кажу вам, що скільки існуватимуть Небо і Земля, жодна літера чи кома Закону не зникне, аж доки не здійсниться все. ¹⁹Якщо хтось порушить хоча б одну з найменших заповідей і навчить людей цього, той стане найменшим у Царстві Небесному. Якщо ж він підкориться й виконуватиме заповіді та вчитиме інших чинити так само, то стане великим у Царстві Небесному. ²⁰Кажу вам так, бо якщо ви не переважите законників та фарисеїв у виконанні того, чого вимагає Бог, то не увійти вам до Царства Небесного».

Не гнівайтесь

²¹«Ви чули, що сказано було нашим предкам: «Не вбивай»², і той, хто вб'є, відповідь за це перед судом. ²²Але кажу Я вам: якщо хтось гнівається на ближнього свого — відповідь перед судом. Якщо ж хто образить ближнього свого — відповідь перед Верховним судом. А якщо хто скаже: «Ти дурень», буде горіти в геєні вогненній.

¹Десятимістя — земля в Ізраїлі, на схід від ріки Йордан.

²Вірш 21 Вихід 20:3; Повторення Закону 5:17.

^{23–24}Якщо ти несеш дар до вітваря і там згадаєш, що брат твій має щось проти тебе, залиш дар свій. Перш піди примирися з братом, а тоді повернися й поклади на вітвар дарунок свій.

²⁵Примирися зі своїм недругом, доки ти з ним ідеш до суду, інакше він віддасть тебе до рук судді, а той сторожі, щоб кинути тебе до в'язниці. ²⁶Істинно кажу: не вийдеш звідти, доки не сплатиш усе, що заборгував.»

Про перелюб

²⁷«Ви чули, що було сказано: «Не чини перелюбу»¹. ²⁸Та кажу Я вам, що кожен, хто дивиться на жінку з пожадливістю, той уже вчинив перелюб з нею у своєму серці. ²⁹І якщо праве око веде тебе до гріха, вирви його та кинь геть, бо ліпше позбутися одного члена, ніж усе тіло кинути до пекла. ³⁰І якщо правиця веде тебе до гріха, одрубай її та кинь геть, бо ліпше позбутися однієї частини тіла, ніж усе тіло кинути до пекла. ³¹І сказано: «Той, хто бере розлучення з жінкою своєю, має дати їй листа розводного»². ³²Та кажу Я вам: той, хто бере розлучення з жінкою своєю не через її розпусту, примушує її грішити перелюбом. Хто одружується з розлученою, той сам грішить перелюбом».

Про клятву

³³«Ви чули також, що було наказано нашим предкам: «Не порушуй клятву, а дотримуйся клятви, даної Господу»³. ³⁴Та кажу Я вам: не клянїться. Не клянїться Небом, бо це престол Божий. ³⁵Не клянїться Землею, бо це підніжжя стіп Божих. Не клянїться також Єрусалимом, бо це місто великого Царя. ³⁶Не клянїться головою своєю, бо не зможете ви зробити жодної волосини ні білою, ані чорною. ³⁷Якщо ви хочете сказати: «Так», то й кажіть: «Так». Якщо ж: «Ні», то й кажіть: «Ні». Все, що поза цим, — від лукавого».

¹Вірш 27 Вихід 20:3; Повторення Закону 5:17.

²Вірш 31 Повторення Закону 24:1.

³Вірш 33 Левит 19:12; Числа 30:2; Повторення Закону 23:21.

Не чинить опір злу

³⁸«Ви чули, що сказано: «Око за око, зуб за зуб»⁴. ³⁹Та кажу Я вам: «Не чинить опір злому чоловікові». Якщо хто вдарить тебе по правій щоці, то підстав і ліву. ⁴⁰Якщо хто схоче судитися з тобою й забере твою сорочку, то віддай йому й плащ. ⁴¹Якщо хто силуватиме пройти з ним версту, йди з ним дві. ⁴²Хто в тебе просить, то дай йому, а хто хоче позичити — не відмовляй».

Любіть і ворогів своїх

⁴³«Ви чули, що сказано: «Люби ближнього свого і ненавидь ворога»⁵. ^{44–45}Та кажу Я вам: «Любіть ворогів своїх, моліться за тих, хто переслідує вас, щоб ви могли стати дітьми вашого Отця Небесного. Він примушує сонце сходити для злих і добрих і посилає дощ на праведних і неправедних.

⁴⁶Бо якщо ви любите лише тих, хто любить вас, то яку винагороду ви матимете? Чи не так чинять митники? ⁴⁷Якщо ви вітаєте лише братів своїх, то що особливого в цьому? Чи не так чинять погани? ⁴⁸Тому будьте досконалими такими, як Отець ваш Небесний».

Про милостиню

Бо остерігайтеся виконувати релігійні обов'язки на людях, щоб вони бачили вас, бо не матимете винагороди від Отця вашого Небесного. ²Отож коли подаєш жебракові, не сурми перед усіма, як це роблять лицеміри в синагогах та на вулицях, щоб хвалили їх люди. Істинно кажу вам: вони вже вповні мають винагороду. ^{3–4}Та коли ти подаєш жебраку милостиню, нехай ліва рука твоя не знає, що робить права, щоб таємне було твоє подаяння. Тоді Отець твій, що бачить зроблене таємно, віддасть тобі».

Про молитву

⁵«І коли молитесь, не будьте як ті лицеміри, що люблять стояти й молитися в синагогах та на перехрестях, щоб люди їх бачили. Істинно кажу вам: вони вже вповні мають свою винагороду. ⁶Та коли ви молитесь, йдіть до своєї кімнати, зачиніть двері й моліться Отцю своєму на самоті, а Отець ваш, що бачить зроблене таємно,

⁴Вірш 38 Вихід 21:24; Повторення Закону 19:21.

⁵Вірш 43 Левит 19:18.

віддячить вам. ⁷Коли молитесь, не кажіть зайвого, як ті погани, що гадають, ніби чим багатослівніші вони будуть, тим вірніше почує їх Господь. ⁸Отже, не будьте подібні до них, бо Отець ваш знає, чого вам треба. Він знає то раніше, ніж ви попросите в Нього. ⁹Тому моліться так:

- «Отче наш на Небі,
 Нехай святиться ім'я Твоє.
¹⁰ Нехай прийде Царство Твоє.
 Нехай буде воля Твоя,
 як на Землі, так і на Небі.
¹¹ Дай нам сьогодні наш хліб щоденний.
¹² І прости нам провини наші,
 як ми прощаємо тим,
 хто завинив перед нами.
¹³ Не введи нас у спокусу,
 а спаси нас від лукавого».

¹⁴Якщо ви прощаєте людям гріхи їхні, то Отець ваш Небесний також простить вам.
¹⁵Та коли ви не прощаєте, то й Отець не простить вам гріхи ваші».

Про піст

¹⁶«Коли ви поститесь, не прибирайте сумного вигляду, як лицеміри, що прикидаються, аби людям стало ясно, що вони постяться. Істинно кажу вам: вони вже сповна мають свою винагороду. ¹⁷⁻¹⁸Коли ви поститесь, зачешіть своє волосся та вмийте обличчя своє, щоб люди не побачили, що ви поститесь, щоб побачив лише Отець ваш, якого ніхто не бачить. І Той, Хто бачить таємне, віддячить за це».

Складайте скарби на Небі

¹⁹«Не складайте собі скарбів на Землі, де міль та іржа знищать їх, де злодії можуть вдертися й викрасти їх. ²⁰Краще збирайте їх для себе на Небі, де ні міль, ні іржа не понівечать їх, де злодії не вдеруться й не викрадуть їх. ²¹Бо серце ваше буде там, де скарб ваш.

²²Око — джерело світла для тіла. Отже, якщо твої очі здорові, то й тіло буде наповнене світлом. ²³Якщо око твоє хворе, то й усе тіло твоє буде в темряві. І якщо єдине світло, яке маєш — темрява, то яка ж та темрява велика!»

Майте віру в Бога

²⁴«Ніхто не може двом панам служити, бо зненавидить одного й полюбить іншого, або стане відданим першому, а другого зневажатиме. Не можна служити Богові й грошам одночасно. ²⁵Отже, кажу Я вам: не журіться про те, що їстимете й питимете, аби підтримати життя своє. Не турбуйтеся про одяг для тіла вашого. Напевне, що життя важливіше їжі, а тіло — одягу! ²⁶Погляньте на птахів у небі. Вони й не сіють, і не жнуть, і не збирають зерна до комори. Ваш Отець Небесний годує їх. Чи не значніші ви від них?! ²⁷Хто з вас може турботами подовжити життя своє хоча б на годину? ²⁸Навіщо ви дбаєте про одяг? Погляньте, як ростуть дикі квіти. Вони не працюють, не шиють одягу собі. ²⁹Та ж кажу вам, що й Соломон¹ у розквіті слави своєї не вдягався у такі вишукані шати, як вони. ³⁰І коли Бог вбирає в таку розкіш дику траву, що нині росте, а завтра згорить у печі, то чи не краще Він одягне вас, маловірні? ³¹То ж не журіться й не питаєте: «Що нам їсти?», або «Що нам пити?», або «У що нам вбратися?» ³²То погани дбають про таке. Ваш Отець Небесний знає, що ви маєте потребу у всьому цьому.

³³Отже, дбайте насамперед про Царство Боже та про праведність, що Він вимагає, а все інше додасться. ³⁴Не журіться про день завтрашній, бо завтра будуть свої клопоти. Кожен день має досить своїх турбот».

Не судіть ближнього

⁷¹⁻²«Не судіть ближнього, щоб вас не судили. Бо судитиме вас Бог так, як ви судите інших. Бог відміряє вам стільки ж, скільки ви відміряли іншим. ³Чому ви бачите скалку в оці брата свого, а колоди у власному оці не помічаєте? ⁴Як же ви скажете йому: «Дозволь вийняти скалку з ока твого», коли колоду у власному оці маєте? ⁵Лицеміри, витягніть спершу колоду з ока свого, а тоді побачите, як ліпше вийняти скалку з ока братового.

⁶Не давайте святого собакам, не кидайте свиням перлів своїх. Свині потопчуть їх ногами, а собаки повернуться й накинуться на вас».

¹Соломон — десятий син царя Давида, цар Ізраїлю. Славився мудрістю й багатством.

Просіть Отця Небесного

⁷«Просіть — і Бог дасть вам, шукайте — і знайдете, стукайте — і вам відчинять. ⁸Бо хто просить, той отримує, хто шукає, той знаходить, двері відчиняються тим, хто стукає.

⁹Чи є такий батько, що дасть сину камінь, коли той просить хліба? ¹⁰Якщо ж він риби проситиме, то чи дасть йому батько гадюку?

¹¹Якщо ви, які б погані не були, знаєте, як свою дитину обдарувати, то, безумовно, Отець ваш Небесний обдарує тих, хто Його проситиме».

Найголовніше правило

¹²«Робіть людям те, чого б ви бажали, щоб вони робили вам. У цьому — розуміння Закону Мойсеевого¹ і вчення пророків».

Ідіть праведним шляхом

¹³«Заходьте через вузькі ворота. Кажу вам це, бо просторими є ті ворота і широкою є та дорога, що ведуть до загибелі. Багато людей іде цим шляхом. ¹⁴Які ж вузькі ворота і тісна дорога, що ведуть до життя! І як мало людей, котрі цей шлях знаходять!»

Стережіться лжепророків

¹⁵«Стережіться лжепророків, що приходять замасковані в овечу шкіру, а насправді є вовками лютими. ¹⁶Ви їх впізнаєте по їхніх плодах. Бо не збирають виноград із тернового куща або фіги з будяків. ¹⁷Добре дерево дає добрі плоди, а погане — погані. ¹⁸Добре дерево не може давати поганих плодів, ані погане дерево — добрих. ¹⁹Кожне дерево, що не дає добрих плодів, зрубують і кидають у вогонь. ²⁰Отже, людей впізнаєте з їхніх вчинків».

Виконуйте волю Отця Небесного

²¹«Не кожен, хто каже до Мене: «Господи, Господи», увійде до Царства Небесного, а той лише, хто виконує волю Отця Мого Небесного. ²²Багато хто промовить до Мене того великого Дня: «Господи! Господи! Хіба не вішували ми ім'ям Твоїм? Хіба не виганяли диявола

ім'ям Твоїм? Хіба не творили чудеса ім'ям Твоїм?» ²³Тоді Я відкрито скажу їм: «Я ніколи не знав вас. Ідіть геть від Мене, непокірні!»

Не будуйте на піску

²⁴«Отже, кожен, хто чує Мої слова й виконує їх, подібний до розумного чоловіка, що звів будинок свій на скелі. ²⁵І пішов дощ, і піднялася вода, і знявся вітер і вдарив по будівлі, та дім не впав, бо мав за основу скелю.

²⁶Проте кожен, хто чує Мої слова, але не виконує їх, подібний до людини нерозсудливої, що звела будинок свій на піску. ²⁷І пішов дощ, і піднялася вода, і знявся вітер і вдарив по будівлі, і дім повалився зі страшним гуркотом».

²⁸⁻²⁹Як скінчив Ісус говорити, то натовп був вражений Його наукою, бо навчав Він, як Той, Хто має владу, а не як їхні книжники.

Зцілення прокаженого

8Коли Ісус зійшов з гори, великий натовп сунув за Ним. ²Там був прокажений, що підійшов до Ісуса, став на коліна перед Ним і мовив: «Господи, якщо Ти схочеш, то зможеш вилікувати мене». ³Тоді Ісус простягнув руку, торкнувся прокаженого й сказав: «Так, Я хочу вилікувати тебе. Одужай!». І проказа одразу ж зійшла. ⁴Тоді Ісус наказав йому: «Гляди ж, не кажи нікому про це. Краще йди та покажися священику, та дар принеси, що Мойсей велів, на свідчення твого одужання».

Зцілення слуги сотника

⁵⁻⁶Коли Ісус знов увійшов до Капернауму, підійшов до Нього римський сотник, благаючи про допомогу, і мовив: «Мій слуга лежить удома немічний, страждаючи від непосильного болю».

⁷Ісус йому пообіцяв: «Я прийду, щоб зцілити його».

⁸У відповідь сотник сказав: «Господи, я недостойний, щоб Ти входив до мого помешкання, але лише накажи, й слуга одужає. ⁹Я знаю це, бо я сам людина підвладна і маю солдатів, підвладних мені. Коли кажу одному: «Йди геть!», — то він іде. Кажу іншому: «Йди сюди!» І він

¹Робіть ... Мойсеевого Закон Мойсеїв, тобто п'ять книг пророка й боговидця Мойсея: Буття, Вихід, Левит, Числа, Повторення Закону.

приходить. Кажу слугі своєму: «Зроби це!» І він виконує».

¹⁰Почувши це, Ісус дуже здивувався і сказав тим, що йшли позаду: «Істинно кажу вам, не зустрічав Я ні в кого — навіть в Ізраїлі — такої великої віри. ¹¹Кажу вам більше того: багато прийдуть зі сходу та заходу і будуть їсти разом з Авраамом, Ісааком¹ та Яковом² у Царстві Небеснім. ¹²Справжні ж спадкоємці Царства будуть вигнані геть у темряву, де буде плач людський та скрегіт зубів». ¹³По тому Ісус мовив до сотника: «Йди собі! І нехай станеться так, як ти у це повірив». І слуга сотника відразу ж одужав.

Зцілення багатьох

¹⁴Коли Ісус прийшов у дім Петра, то побачив його тещу, що лежала в лихоманці. ¹⁵І торкнувся він її руки, і лихоманка залишила жінку. Вставши, вона почала прислужувати Йому.

¹⁶⁻¹⁷Як настав вечір, привели до Нього багатьох біснுவатих, і Він вигнав злих духів словом. І зцілив Ісус усіх недужих, щоб збулося сказане через пророка Ісаю:

«Він забрав усі наші хвороби
й поніс наші недуги».

Ісаія 53:4

Хто йде з Ісусом

¹⁸Побачивши натовп, Ісус наказав Своїм учням переплисти на той берег озера. ¹⁹А один із книжників підійшов до Нього й мовив: «Учителю, я піду з Тобою, хоч куди б Ти йшов».

²⁰Ісус відповів на те: «Лисиці мають нори, а птахи — гнізда, та Син Людський не має місця, де зможе прихилити голову».

²¹Інший учень сказав Йому: «Господи, дозволь мені спершу піти та поховати мого батька». ²²Однак Ісус мовив: «Йди за Мною, і нехай мертві самі ховають своїх померлих».

¹**Ісаак** син Авраама, один з патріархів народу ізраїльського.

²**Яків** молодший син Ісаака, також один із патріархів народу ізраїльського. Його також звали Ізраїль.

Приборкання бурі

²³Ісус сів у човен, а за Ним усі Його учні. ²⁴І зірвалася буря, та така дужа, що хвилі почали заливати човен. Але Ісус спав. ²⁵Тоді учні розбудили Його й кажуть: «Господи! Порятуй нас, ми гинемо!» ²⁶Ісус відповів їм: «Чого ви злякалися, маловіри?» І встав Він, і наказав вітрові й хвилям, і на озері запала тиша.

²⁷Дуже здивувалися всі й кажуть: «Хто ж це Такий, що навіть вітри й води Йому підкоряються?»

Ісус зціляє двох біснуватих

²⁸Коли Ісус переплив на той бік озера до землі Гадаринської, двоє біснуватих вийшли до Нього з могильних склепів. Вони були такі люті, що ніхто не наважувався ходити тією дорогою. ²⁹Вони кричали: «Чого Тобі від нас треба, Сину Божий? Чи прийшов Ти сюди, щоб мучити нас іще до призначеного часу?» ³⁰На віддалі паслося стадо свиней. ³¹І демони почали благати Його: «Якщо Ти маєш намір вигнати нас із цих людей, то пошли нас до того стада свиней». ³²⁻³³Ісус їм відповів: «Ідіть!». Й вони повиходили з людей і переселилися в свиней. Тоді все стадо кинулося з кручі в озеро й потопилося в хвилях, а свинопаси повтікали. У місті вони розповіли про все, що сталося зі свинями й біснуватими. ³⁴Тоді все місто, налякане, вийшло назустріч, і, побачивши Ісуса, всі почали благати Його піти з землі їхньої.

Зцілення каліки

9Ісус знову сів у човен, переплив назад і повернувся до Свого міста. ²¹І принесли люди до Нього немічного, що лежав у ліжку. Коли ж Ісус побачив доказ їхньої віри, то мовив до хворого: «Кріпися, сину Мій. Твої гріхи прощені.»

³Тут деякі книжники почали говорити поміж себе: «Він зневажає Бога Своїми словами». ⁴Оскільки Ісус знав думки їхні, то сказав їм: «Чому недобрі думки у серцях ваших? ⁵Що легше сказати: «Твої гріхи прощені», чи «Вставай і ходи»? ⁶Та Я покажу вам, що Син Людський має владу на землі, щоб гріхи відпускати». І мовив Ісус до немічного: «Вставай, бери постіль свою і йди додому».

⁷Вставши, немічний пішов додому. ⁸Коли люди побачили це, то страх охопив їх, і почали вони хвалити Бога за те, що дав Людині таку силу.

Покликання Матвія

⁹Коли Ісус ішов звідти, то побачив чоловіка на ім'я Матвій, що сидів у митниці. Ісус сказав йому: «Ходімо зі мною». Матвій встав і пішов за Ним. ¹⁰І сталося так, що коли Ісус їв у домі Матвія, багато митників та грішників прийшло, і посідали вони за стіл разом з Ісусом і Його учнями. ¹¹Побачивши те, фарисеї почали питати Ісусових учнів: «Чому ваш Учитель їсть разом із митниками та грішниками?»

¹²Почувши це, Ісус сказав: «Не здоровим потрібен лікар, а хворим. ¹³Отож ідіть і поміркуйте, що означають ці слова: «Я хочу милосердя, а не жертв»,¹ бо не праведних Я прийшов кликати, а грішників».

Про піст

¹⁴Тоді учні Іоана Хрестителя підійшли до Ісуса й запитали Його: «Чому ми й фарисеї часто постимося, а Твої учні — ні?»

¹⁵Ісус їм відповів: «Хіба можуть друзі нареченого сумувати на весіллі, поки молодий ще з ними? Та прийде час, коли його заберуть від них. Тоді вони й засумують і почнуть поститися. ¹⁶До старої одежі не пришивають латки з нової тканини, бо тканина збіжиться, латка зтягне її, і дірка стане ще більшою. ¹⁷Не наливають молоде вино в старі міхи, бо вони розірвуться, тоді вино вилетиться й міхи зруйнуються. Навпаки, молоде вино наливають у нові міхи, щоб зберегти і одне і друге».

Воскресіння дівчинки та зцілення хворої на кровотечу

¹⁸Поки Ісус усе це казав, до Нього підійшов старіший синагоги, впав долілиць і мовив: «Щойно померла моя донька, прийди та приклади Свою руку до неї, щоб вона ожила». ¹⁹Тоді Ісус встав і рушив за ним разом зі Своїми учнями.

²⁰У натовпі, що йшов за ними, була жінка, яка вже дванадцять років страждала сильною кровотечею. Вона підійшла до

Ісуса ззаду й торкнулася краю Його одягу. ²¹Вона зробила так, бо сказала собі: «Якщо торкнуся Його одягу, то одужаю». ²²Озирнувшись, Ісус побачив її і сказав: «Кріпися, дочко! Твоя віра вилікувала тебе!» І жінка одразу одужала.

²³⁻²⁴Коли Ісус прийшов до оселі старішого синагоги, Він побачив флейтистів, що грали похоронні мелодії, та приголомшених людей. Ісус сказав: «Вийдіть! Дівчинка не вмерла, вона лише спить». Люди почули й почали насміхатися з Нього. ²⁵Коли ж їх прогнали, Ісус увійшов до кімнати, взяв за руку дівчинку, й вона встала. ²⁶Чутки про це розійшлися повсюди.

²⁷Коли Ісус подався звідти, двоє сліпців ішли слідом за Ним і кричали: «Помилуй нас, Сину Давидів!» ²⁸І коли Він увійшов у дім, сліпці наблизилися до Нього. Тоді Ісус мовив до них: «Чи вірите ви в те, що знову зроблю вас зрячими?» Ті відповіли: «Так, Господи». ²⁹Ісус торкнувся їхніх очей і сказав: «Нехай буде так, як ви у це повірили.» ³⁰І зір повернувся до них. Та Ісус суворо застеріг їх, кажучи: «Нехай же ніхто про це не дізнається». ³¹Але коли вони пішли, то рознесли чутку про це по всіх усядах.

Ісус виліковує німого

³²В той час, коли вони виходили, до Ісуса привели німого, що був іще й біснуватим. ³³Тільки-но Ісус вигнав біса з нього, як німий почав говорити. Люди здивувалися, кажучи: «Нічого подібного ще не траплялося в Ізраїлі». ³⁴Та фарисеї казали: «Він виганяє біса з допомогою бісівського володаря!»

Ісус обходить міста та села

³⁵Ісус ходив усіма містами та селами, навчаючи в синагогах, проповідуючи Євангелію про Царство Небесне, виліковуючи всі хвороби та недуги. ³⁶Коли Він бачив натовпи людей, співчуття до них проймає Його, бо були вони знесилені й безпорадні, наче вівці без пастуха. ³⁷Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Жнива великі, та мало робітників. ³⁸Отже, моліться Господу, власникові врожаю, щоб послав робітників для жнив».

¹Вірш 13 Осія 6:6.

Дванадцять апостолів

10 Ісус покликав дванадцятьох апостолів, своїх учнів, і дав їм силу виганяти нечистих духів і зціляти від різних недугів та хвороб. ²Ось імена дванадцятьох апостолів. Насамперед — Симон (що звався також Петром) і його брат Андрій; Яків, син Зеведея та брат Якова Іоан; ³Пилип та Варфоломій; Хома та митник Матвій; Яків, син Алфія, і Тадей; ⁴Симон Зілот¹ та Юда Іскаріот, що зрадив Ісуса.

Накази апостолам

^{5–6}Ісус вирядив цих дванадцятьох і наказав їм: «Не ходіть до поганських земель, ані до самарійського міста, а йдіть до заблудлих овець народу Ізраїльського. ⁷Йдіть і проповідуйте, кажучи: «Царство Небесне наближається». ⁸Лікуйте хворих, воскрешайте мертвих, зціляйте прокажених, виганяйте нечистих духів. Одержуєте даром, то й давайте даром.

^{9–10}Не беріть із собою ні золота, ні срібла, ні міді до своїх поясів, ні запасної одежини чи сандаліїв, ані палиці. Кажу вам так, бо робітник вартий своїх харчів.

¹¹А як зайдете до міста чи села, то знайдіть там достойного і лишайтесь в нього, доки не підете далі. ¹²Входячи в дім, привітайте його словами: «Мир дому цьому!» ¹³Якщо дім достойний, то нехай ваш мир залишиться з ним. Якщо ж ні, то нехай ваш мир повернеться до вас.

¹⁴Якщо хтось не прийме вас або не слухатиме вашого слова, то залишіть ту хату чи те місто й обтрусіть порошок з ніг ваших. ¹⁵Істинно кажу вам: Судного Дня легше буде землі Содомській та Гоморрській², ніж місту тому.

Ісус попереджає апостолів про переслідування

¹⁶Знайте ж, що Я посилаю вас, як отих ягнят до вовчої зграї. Тож будьте мудрими, мов змії, невинними, мов голуби. ¹⁷Стережіться людей, бо вони віддадуть вас до суду та битимуть батогами у синагогах. ¹⁸Вас приведуть на суд правителів та царів

за те, що ви Мої учні. Це дасть вам можливість свідчити про Мене перед ними та поганями. ¹⁹Коли ж вас заарештують, не турбуйтеся про те, що і як казати, бо на той час ви матимете що сказати. ²⁰Пам'ятайте, що то не ви говоритимете, а Дух Отця вашого промовлятиме вашими устами.

²¹Брат віддасть брата на смерть, батьки віддадуть дітей своїх. Діти повстануть проти батьків своїх і штовхнуть їх до смерті. ²²Всі люди вас ненавидітимуть за ім'я Моє, але той, хто терпітиме до кінця, буде врятований. ²³Коли вас переслідуватимуть в одному місті, то тікайте до іншого. Істинно кажу вам: ви ще не встигнете обійти всіх міст ізраїльських, як прийде Син Людський.

²⁴Учень не важливіший за вчителя свого і слуга — за свого пана. ²⁵Учневі досить бути схожим на вчителя свого, а слугі — на пана. Коли господаря назвали Вельзевул³, то чи не гірше будуть названі домашні його?

²⁶Тож не бійтеся їх, усе сховане виявиться, а все таємне відкриється. ²⁷Те, що Я кажу вам у темряві, кажіть при світлі, а що кажу вам пошепки, проголошуйте з дахів будинків. ²⁸Більше не бійтеся тих, які можуть вбити тіло ваше, але не можуть вбити душу вашу. Краще бійтеся того, хто може знищити і душу, й тіло в пеклі.

²⁹Чи не за гріш продається пара горобців? А жоден з них не впаде на землю без відомо Отця вашого! ³⁰Навіть волосся на головах ваших пораховане! ³¹Та не бійтеся, ви вартіші за багатьох горобців!

Визнавайте та любіть Ісуса

³²Кожного, хто визнає Мене перед людьми, Я також визнаю перед Отцем Моїм Небесним. ³³Якщо ж хтось зречеться Мене перед людьми, того зречусь і Я перед Отцем Небесним.

³⁴Не гадайте, що Я прийшов, щоб мир принести на землю. Не мир Я приніс, а меч. ³⁵Я прибув, аби

«підняти сина проти батька,
дочку проти матері,
а невістку проти свекрухи.

³⁶ Ворогами людини стануть її домашні».

Михей 7:6

¹Симон Зілот Або Каноній. Він належав до націоналістичної партії Зілотів.

²Содом і Гоморра міста, де жили грішники. Бог покарав їх, проливши на них вогняний дощ. (Буття 19).

³Вельзевул бісівський цар.

³⁷Хто любить свого батька чи матір більше, ніж Мене, той не гідний Мене. Хто любить сина свого чи дочку більше, ніж Мене, той не гідний Мене. ³⁸Хто не бере й не несе хреста страждання свого і не йде за Мною, той не гідний Мене. ³⁹Хто намагається зберегти своє життя, той загубить його. Хто ж віддасть своє життя за Мене, той здобуде його. ⁴⁰Хто приймає вас, той приймає Мене, а хто приймає Мене, той приймає Того, Хто послав Мене. ⁴¹Хто приймає пророка тому, що то пророк, — той одержить винагороду пророку, а хто приймає праведного чоловіка тому, що то праведний, одержить винагороду праведного. ⁴²Хто напоїть прохолодною водою одного з цих найменших Моїх учнів, бо то Мій учень, істинно кажу вам: той неодмінно одержить винагороду».

Ісус та Іоан Хреститель

11 Сталося так, що коли Ісус закінчив навчати Своїх дванадцятьох учнів, то подався навчати та проповідувати по інших містах Галилеї. ²⁻³Іоан Хреститель, що був на той час у в'язниці, почувши про діяння Христові, послав своїх учнів запитати в Нього: «Ти Той, що мав прийти, чи мусимо чекати іншого?»

⁴⁻⁵І мовив їм Ісус у відповідь: «Ідіть і перекажіть Іоанові те, що чуєте і бачите: сліпі прозрівають, криві ходять, прокажені зціляються, глухічують, мертві воскресають, а вбогим проповідується Добра Звістка. ⁶Блаженний той, хто може прийняти Мене».

⁷Коли ті пішли, Ісус почав говорити присутнім про Іоана: «На що ви ходили дивитися в пустелі? На черет, що його вітер гойдає? ⁸Що ви ходили побачити? Чоловіка у вишуканому вбранні? Слухайте! Пишно вбрані сидять у царських палацах. ⁹Так що ж ви ходили побачити? Пророка? Так, кажу вам, той, кого ви бачили — більше ніж пророк! ¹⁰Це саме про Нього сказано у Святому Письмі:

«Дивись! Я посилаю Свого посланця перед Тобою.
Він приготує Тобі дорогу».

Малахія 3:1

¹¹Істинно кажу вам: серед усіх народжених на світі не було ще ніколи більшого за Іоана

Хрестителя, але найменший у Царстві Небесному все ж більший за Іоана. ¹²З того часу, як прийшов Іоан Хреститель, і дотепер Царство Небесне страждає від шалених нападів, і лихі люди намагаються здобути його силоміць. ¹³Бо всі пророки й Закон Мойсеїв провіщали це, допоки Іоан не прийшов. ¹⁴Якщо ви згодні прийняти те, про що говорили Закон і пророки, то він — Іоан — і є Іллею, чие пришествя провіщувалося¹. ¹⁵Той, хто має вуха, нехай слухає!

¹⁶⁻¹⁷З ким порівняти Мені це покоління людей? Вони, немов діти, що сидять на майдані та гукають до інших:

«Ми грали для вас на сопілці,
та ви не танцювали!
Ми співали жалібних пісень,
та ви не сумували».

¹⁸Прийшов був Іоан Хреститель, що не їв, як інші, та не пив вина, а вони кажуть: «У нього вселився біс». ¹⁹Тоді прийшов Син Людський, що їсть, як інші, і п'є вино, а вони кажуть: «Погляньте на Нього! Він ненажера та п'яниця! Він приятель митників і грішників!» Та мудрість виправдовується справами.»

²⁰І почав Ісус докоряти жителям тих міст, де було здійснене найбільше з Його чудес, бо вони не розкаялися у своїх гріхах.

Попередження невірющим

²¹Він сказав: «Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вефсаїдо! Кажу так, бо якби чудеса, що здійснилися у вас, сталися б у Тирі чи Сидоні, то там би люди давно вже розкаялись, одягли волосяниці² й посипали голови попелом. ²²Але Я кажу вам: Судного Дня легше буде Тиру та Сидону, ніж вам!

²³А ти, Капернауме, невже ти гадаєш, що будеш піднесений до слави Небесної? Ні, ти зійдеш у пекло! Кажу так, бо якби в Содомі здійснилися такі дива, які сталися тут, те місто існувало б дотепер! ²⁴Але Я кажу тобі, що Судного Дня легше буде землі Содомській, ніж тобі».

¹Вірш 14 Малахія 4:5-6.

²Волосяниця — грубий вовняний одяг, що вдягався на знак жалоби.

Ісус обіцяє спочинок утомленим

²⁵І далі вів Ісус: «Славлю Тебе, Отче, Господи Неба і Землі, бо Ти приховав це від мудрих і розумних, а відкрив простим. ²⁶Так, Отче, це сталося, бо так було Тобі до вподоби.

²⁷Все було передано Мені Отцем Моїм. Ніхто не знає Сина, крім Отця, і Отця ніхто не знає, крім Сина та того, кому Син хоче відкрити Отця Свого. ²⁸Всі втомлені та обтяжені, приходьте до Мене, і Я поверну вас до життя. ²⁹Візьміть Моє ярмо собі і навчайтеся в Мене, бо Я лагідний і покірливий, і ви знайдете відпочинок душам своїм. ³⁰Бо ярмо, що Я даю вам, — легке, і тягар, що кладу на ваші плечі, — неважкий».

Юдеї піддають осуду Ісуса та Його учнів

12Тоді ж, одного суботнього дня, Ісус ішов ланом. Його учні зголодніли й почали рвати пшеничні колоски та їсти їх. ²Побачивши це, фарисеї сказали Йому: «Поглянь! Твої учні роблять те, що Закон Мойсеїв забороняє робити в суботу!» ³Тоді Ісус запитав їх: «Хіба не читали ви, що Давид і ті, що з ним були, зробили, коли зголодніли? ⁴Вони ввійшли до дому Божого та з'їли священний хліб, що був наготований Богу, хоч це й суперечило Мойсєєвому Закону та заборонялося робити і йому самому й тим, що були з ним. Лише священикам дозволялося це. ⁵Та хіба не читали ви у Законі Мойсєєвому про те, як у суботу священики в храмі порушують закон про суботу і провини не мають? ⁶Але кажу Я вам, тут щось більше, ніж храм.

⁷⁻⁸Якби ви розуміли, що означають слова Святого Письма: «Я милосердя хочу, а не жертви»,¹ — то не судили б невинних, бо Син Людський — Господар суботи».

Зцілення сухорукого в суботу

⁹Тоді Ісус пішов звідти до синагоги. ¹⁰Там був чоловік із сухою рукою, і люди спитали Ісуса: «Чи дозволено Законом Мойсєєвим зціляти в суботу?» (Вони спитали так, аби звинуватити Його).

¹¹Та Він відповів їм: «Чи є той серед вас, хто, маючи вівцю, не витягне її з ями, якщо вона впаде туди в суботу? ¹²А людина куди значніша від вівці. Отже, Закон Мойсеїв

дозволяє робити добро в суботу». ¹³Тоді Ісус сказав чоловікові з сухою рукою: «Простягни руку свою.» І той простягнув її, і вона стала знову здоровою, як і друга.

¹⁴Фарисеї вийшли й почали змовлятися проти Ісуса, щоб знайти спосіб погубити Його. ¹⁵Довідавшись про це, Ісус подався звідти геть. І великий натовп ішов слідом, а Він зцілював усіх недужих. ¹⁶Але наказав їм, щоб не розповідали іншим про Нього.

¹⁷Це сталося, щоб збулося сказане пророком Ісаєю:

¹⁸ «Ось Мій слуга,
Якого Я обрав,
Мій улюблений,
Якого вподобав.
Я вkladу в Нього Дух Свій,
і Він проголосить справедливість
народам.

¹⁹ Він не буде сперечатися або кричати,
і ніхто не чутиме Його голосу на
вулицях.

²⁰ Він не зламає навіть тріснутої
очеретини,
не загасить тліючої свічки,
аж доки не зробить так, щоб
справедливість перемогла.

²¹ І всі народи покладатимуть на Нього
надії».

Ісаїя 42:1–4

Влада Ісусова від Бога

²²Тоді привели до Ісуса німого й сліпого чоловіка, одержимого нечистим, і Він зцілив його. Той прозрів і почав говорити. ²³Люди в натовпі здивувалися, мовивши: «Чи не Син це Давидів?»

²⁴Почувши це, фарисеї сказали: «Він виганяє бісів не інакше як за допомогою Вельзевула, бісівського царя». ²⁵Знаючи їхні думки, Ісус мовив: «Кожне царство, поділене міжусобною ворожнечею, гине, ніякі місто чи родина, де немає миру й злагоди, не виживуть. ²⁶І якщо сатана виганяє сатану, то він виступає супроти самого себе. То яким же чином Його царство може встояти? ²⁷І якщо це правда, що Я виганяю бісів силою Вельзевула, то чиею силою виганяють їх ваші послідовники? Тому вони й будуть суддями вашими! ²⁸З іншого боку, якщо Я виганяю бісів силою Духа Божого, то це є доказом того, що Царство Боже вже прийшло до вас.

¹Вірш 7 Осія 6:6.

²⁹Або таке: як можна зайти в дім до дужого чоловіка й пограбувати його, якщо спершу не зв'язати господаря? Тільки тоді можна пограбувати його дім. ³⁰Хто не зі Мною, той проти Мене, хто не допомагає Мені збирати, той розкидає. ³¹Тому кажу Я вам, що будь-який гріх чи наклеп можна людям простити, та гріх проти Духа не проститься ніколи. ³²Якщо хтось скаже слово проти Сина Людського, то це можна простити, та якщо хтось скаже слово проти Духа Святого, то цього не можна простити.

Дерево впізнають по його плодах

³³Треба мати добре дерево, щоб були добрі плоди. Та якщо у вас погане дерево, то й плоди будуть поганими, бо дерево впізнають по його плодах.

³⁴Ви, виплодки зміїні! Як можете ви говорити добрі речі, самі лишаючись злими? Слова людські йдуть від повноти серця. ³⁵Добра людина виносить добро з доброго скарбу, в той час, як зла виносить зло зі злого скарбу. ³⁶Але кажу Я вам, що в Судний День люди муситимуть відповісти за кожне необачно сказане слово. ³⁷За словами своїми будете виправдані й за словами своїми будете засуджені».

Від Ісуса вимагають чуда

³⁸Тоді деякі книжники й фарисеї мовили до Ісуса: «Вчителю, ми хочемо побачити знак від Тебе». ³⁹Але Він відповів їм: «Лише злі та невірні люди вимагають цього. Та ніякого знаку їм не буде, окрім даного пророком Йоною¹. ⁴⁰Бо так само, як Йона перебував у череві морської потвори три дні й три ночі, так і Син Людський перебуватиме в серці землі три дні й три ночі. ⁴¹В Судний День люди Ниневії встануть проти людей, що живуть сьогодні, і визнають їх винними, бо вони, ниневійці, розкаялися у відповідь на Йонине повчання². А тут є щось більше за Йону. ⁴²В Судний День Цариця Півдня³ встане з людьми, що живуть сьогодні, і визнає їх винними, бо прийшла здалеку послухати мудрості

Соломонової. А тут є хтось більший за Соломона!

Люди сповнені зла

⁴³Коли нечистий дух вийде з людини, то блукає безводними пустелями, шукаючи відпочинку, та не знаходить його. ⁴⁴І тоді каже: «Я повернуся до своєї домівки, що полишив». Отже, він повертається і знаходить місце своє порожнім, виметеним і прибраним. ⁴⁵Тоді він іде й приходиться знову, але вже разом з іще сімома нечистими духами, ще гіршими за нього. Вони входять у ту людину і живуть у ній, і життя людини стає ще гіршим, ніж було. Це ж саме станеться з поганими людьми, що живуть тепер».

Ісусові учні — Його родина

⁴⁶Поки Ісус отак промовляв, Його мати й брати прийшли і стали зовні, бажаючи з Ним говорити. ⁴⁷Хтось сказав Йому: «Дивись! Он Твоя мати й Твої брати стоять зовні і бажають поговорити з Тобою». ⁴⁸У відповідь Ісус промовив: «Хто Моя мати і хто Мої брати?» ⁴⁹Тоді Він простяг руку до Своїх учнів, кажучи: «Ось Моя мати і Мої брати. ⁵⁰Хто виконує волю Мого Отця Небесного, той Мені брат, сестра й мати!»

Ісусові притчі

13Того ж дня Ісус вийшов з дому й сів на березі озера. ²Багато людей зібралося навколо Нього, тому Він увійшов у човен і сів там, а люди залишилися на березі. ³І тоді багато про що розповів Він у притчах.

Він почав: «Вийшов сіяч і заходився сіяти. ⁴Коли він розкидав зерно, то деяке впало край дороги, а птахи налетіли та склювали його. ⁵⁻⁶Інше впало на каміння, де не було достатньо землі. Зерно проросло швидко, бо земля тут була неглибока, та коли зійшло сонце, то обпекло паростки, і вони засохли, бо не мали глибокого коріння. ⁷Трохи зерна впало туди, де росли будяки, що вигналися й задушили паростки. ⁸А решта зерна впала в добру землю, зерно виростило й дало врожай, що був у сто, шістдесят і у тридцять разів більший від посіяного. ⁹Хто має вуха, нехай слухає!»

¹Йона Книга Йони.

²Вірш 41 Йона 3:1–10.

³Цариця з Півдня цариця Шеви, чи Савська, яка пододала довгий шлях (близько 1600 км), щоб навчитися Божої мудрості у Соломона (Перша книга Царів 10:1–13).

Чому Ісус навчав за допомогою притч

¹⁰Ісусові учні підійшли до Нього й запитали: «Чому Ти притчами розмовляєш з людьми?»

¹¹У відповідь Ісус мовив до них: «Бо вам дано знати таємниці Царства Небесного, а от їм не дано. ¹²Адже хто має, тому додається, й він матиме надмірно, а хто не має, в того заберуть і той дріб'язок, що йому належить. ¹³Я говорю до них притчами, бо вони, дивлячись, не бачать, а слухаючи, не чують і не розуміють.

¹⁴В цих людях справджується пророцтво Ісаї:

«Ви, люди, будете слухати і почуєте,
але не зрозумієте,
будете дивитися та дивитися,
але не побачите.

¹⁵ Бо серце людю цього зачерствіло,
майже зовсім не чують їх вуха,
позаплюшували вони очі свої.
Інакше вони могли б побачити очима
своїми,
почути вухами своїми,
зрозуміти серцем,
та звернутись до Мене,
і Я б зцілив їх».

Ісаїя 6:9–10

¹⁶Блаженні очі ваші, бо вони бачать, а вуха — бо чують. ¹⁷Істинно кажу вам: багато пророків і праведників хотіли побачити те, що ви бачите, та не побачили. Хотіли вони почути те, що ви чуєте, та не почули.

Пояснення притчі про сіяча

¹⁸Послухайте пояснення притчі про сіяча. ¹⁹До кожного, хто чує Слово про Царство Небесне та не розуміє його, приходить лукавий і забирає посіяне в серці у нього. Ось що означає зерно, що впало край дороги. ²⁰Зерно, що впало на землю, повну каміння, — це той, хто чує Слово і одразу ж сприймає його з радістю. ²¹Але він не дає міцного коріння і живе недовго. Коли приходить скрутний час і година переслідувань за Слово, він швидко зневірюється. ²²Зерно, що впало до будяків, — це той, хто чує Слово, але щоденні турботи та облуда багатства душать у ньому Слово. Воно безплідне в тій людині. ²³Зерно, що впало у добру землю, — це той, хто чує і розуміє

Слово. Він виростив врожай, що у сто, шістдесят і у тридцять разів більший від посіяного».

Притча про бур'ян

²⁴І розповів Ісус їм іншу притчу: «Царство Небесне подібне до людини, що посіяла добре зерно на своєму полі. ²⁵Та коли всі спали, прийшов ворог, посіяв бур'ян серед пшениці та й пішов собі. ²⁶Коли посіяне виросло й викинуло колосся, бур'ян також виріс. ²⁷Слуги господаря прийшли до нього й питають: «Пане, ти посіяв добре зерно. То чому ж бур'ян виріс серед поля?» ²⁸Тоді він їм відповів: «Це ворог зробив». Слуги кажуть йому: «Може, ми підемо й виполемо бур'ян?» ²⁹«Ні, — відповідає хазяїн, — бо ви при тому вирвете і пшеницю. ³⁰Нехай ростуть разом аж до жнив. Тоді я скажу жінцям: «Збирайте спершу бур'ян та зв'яжуйте його в снопи, щоб спалити, а пшеницю складайте до клуні».

Притчі про гірчичне зерно та дріжджі

³¹Ісус розповів їм іще одну притчу: «Царство Небесне подібне до гірчичного зерна, що його чоловік посадив на своєму полі. ³²Воно найменше з усіх зерен, але коли виростає, то стає найбільшим серед городи, завбільшки з дерево, і птахи прилітають до нього і в'ють гнізда в його вітті».

³³Ще одну притчу розповів Ісус: «Царство Небесне подібне до дріжджів, що їх жінка розводить, кладе до трьох мірок борошна і залишає так, поки все тісто не зійде».

^{34–35}Ісус про все говорив притчами до людей. Не було нічого, про що б Він мовив, не використовуючи притчі, щоб могло збутися сказане устами пророка:

«Я говоритиму притчами і відкрию
таємне,
що було приховане зі дня створення
світу».

Псалми 78:2

Пояснення притчі про бур'ян

³⁶Тоді Ісус відпустив натовп і пішов додому. Підійшли учні до Нього й попросили: «Поясни нам притчу про бур'ян у полі».

³⁷І промовив Він у відповідь: «Той, хто сіє добре зерно — то Син Людський. ³⁸Поле — то світ. Добре зерно — то сини Царства Божого. Бур'ян — то сини лукавого. ³⁹Ворог, що посіяв його — диявол. Жнива — то кінець світу. Женці — то ангели. ⁴⁰Отже, як збирають бур'ян і спалюють його у вогні, так буде і при кінці світу. ^{41–42}Син Людський пошле Своїх ангелів, і вони зберуть з Його Царства всіх, хто примушує людей грішити, й тих, хто чинить зло, і повкидають їх до вогняної печі, і буде чути там волення людське і скрегіт зубів. ⁴³Тоді праведники, мов сонце, засяють у Царстві Отця Свого. Хто має вуха, нехай слухає.

Притчі про скарб, перлину та невід

⁴⁴Царство Небесне подібне до скарбу, схованого у полі. Чоловік знайшов його і знову заховав. І він був такий щасливий, що пішов та й продав усе, що мав, аби придбати собі те поле.

⁴⁵Царство Небесне також нагадує купця, що розшукує гарні перли. ⁴⁶Коли він побачив дуже цінну перлину, то пішов і продав усе, що мав, і придбав її.

⁴⁷Царство Небесне також подібне до закинутого в озеро невода, до якого втрапило багато різної риби. ⁴⁸Коли він заповнився, рибалки витягли його на берег, сіли й відібрали велику рибу до кошиків своїх, а малу повикидали. ^{49–50}Так буде й при кінці світу. Ангели прийдуть, відділять негідних від праведників і повкидають лихих до вогняної печі. І буде чути там плач людський і скрегіт зубів».

⁵¹Запитав тоді Ісус Своїх учнів: «Чи розумієте ви все це?» Вони відповіли Йому: «Так, розуміємо». ⁵²І мовив Він: «Тому кожен книжник, що визнає про Царство Небесне, подібний до того господаря, що дістає з комори як старі, так і нові речі».

Ісус іде до Свого рідного міста

^{53–54}Сталося так, що коли Ісус скінчив розповідати притчі, то вирушив звідти. Прийшовши до Свого рідного міста, Він почав навчати в їхній синагозі, і всі дивувалися: «Звідки в Нього така мудрість і така сила чудодійна? ⁵⁵Хіба Він не того тесляра син? Хіба Його матір не Марією звуть, а братів — не Яковом, Йосипом,

Симоном і Юдою? ⁵⁶Хіба всі Його сестри не стоять тут серед нас? То звідки ж у Нього все це?» ⁵⁷Земляки не бажали Його визнавати. Але Ісус мовив до них: «Немає пророка без пошани, хіба лише на рідній землі, у своєму рідному домі». ⁵⁸І не робив Він там багато чудес — через їхню невіру.

Смерть Іоана Хрестителя

14На той час до Ірода, правителя Галилеї, дійшла чутка про Ісуса. ²Він сказав своїм слугам: «Насправді цей чоловік є Іоаном Хрестителем, що воскрес із мертвих і тому має таку чудодійну силу». ³Це ж Ірод іще раніше схопив Іоана, закував його в кайдани й кинув до в'язниці. Зробив він це, бо Іродіада, жінка брата Іродового Пилипа, забажала цього.

^{4–5}Іоан попереджав Ірода: «Не годиться жити з нею», а Ірод не слухався Іоана, хотів убити його, однак боявся людей, бо вони вважали того пророком. ^{6–7}Та коли настав день народження Ірода, дочка Іродіади танцювала перед ним і гостями та так догодила йому, що він пообіцяв виконати будь-яке її бажання. ⁸Мати навчила її сказати: «Дай мені голову Іоана Хрестителя на тарілці». ⁹Цар, хоч і був засмучений, але вже дав обіцянку в присутності гостей своїх, що сиділи за столом, тож наказав виконати прохання дівчини. ¹⁰Він послав людей до в'язниці, щоб стягли голову Іоанові.

¹¹Голову Іоана принесли на тарілці й віддали дівчині, а та віднесла її своїй матері. ¹²І прийшли, почувши про це, учні Іоанові, забрали тіло його й поховали. Потім вони пішли до Ісуса й розповіли про все, що сталося.

Як Ісус нагодував п'ять тисяч чоловік

¹³Довідавшись про це, Ісус поплив на човні до безлюдного місця, щоб побути на самоті. Та коли люди дізналися, де Він, то пішли слідом за Ним зі своїх міст. ¹⁴Коли Ісус вийшов із човна і побачив великий натовп, то був сповнений жалю до цих людей і зцілив недужих, яких люди привели з собою.

¹⁵Як настав вечір, Його учні прийшли й сказали: «Це місце безлюдне, і вже досить пізно. Відпусти людей, щоб вони змогли

піти по селах і купити собі поїсти». ¹⁶Але Ісус відповів: «Їм не треба йти звідси. Дайте їм поїсти!» ¹⁷Учні тоді Йому кажуть: «У нас нічого немає, крім п'яти хлібин та двох рибин». ¹⁸І мовив Ісус: «Приведіть усіх до Мене».

¹⁹Він звелів людям посідати на траву, тоді дістав ті п'ять хлібин та дві рибини, підняв очі до неба, дякуючи Богу за їжу, розламав хліб і дав хлібини Своїм учням, а вони роздали народу. ²⁰Всі поїли й наїлися, а потім учні ще зібрали дванадцять кошиків із залишками їжі. ²¹А тих, що їли, було близько п'яти тисяч чоловік, не рахуючи жінок та дітей.

Ісус іде по воді

²²Одразу ж після цього Ісус звелів Своїм учням сісти в човен і переплисти на інший берег озера, а сам залишився, щоб відпустити людей. ²³Коли ж Він відпустив їх, то пішов на пагорб помолитися. І як настав вечір, Ісус був там на самоті.

²⁴Човен відплив вже досить далеко від берега, і кидали хвилі його з боку на бік, бо бив вітер в обличчя. ²⁵Деся між третьою та шостою ранку Ісус пішов до Своїх учнів, ступаючи по воді. ²⁶Коли ті побачили, що Він іде по озеру, то жажнулись і з переляку закричали: «Це привид!»

²⁷Тієї ж миті Ісус мовив до них: «Заспокойтеся! Це Я! Не бійтеся!» ²⁸На те Петро Йому сказав: «Господи, якщо це Ти, звели мені підійти до Тебе по воді». ²⁹І сказав Ісус: «Іди сюди!» Петро вийшов із човна, і пішов по воді, і підійшов до Ісуса. ³⁰Раптом відчувши сильний вітер, Петро злякався, почав тонути і закричав: «Господи, спаси мене!» ³¹Ісус одразу ж простягнув до нього руку, схопив його і мовив: «Маловіре, чого ти засумнівався?» ³²А коли вони разом сіли в човен, вітер вщух. ³³Усі, хто був у човні, вклонилися Ісусові, мовивши: «Ти істинно Син Божий!»

³⁴Перепливши озеро, вони прибули до землі Генісаретської. ³⁵⁻³⁶Коли мешканці Генісарету впізнали Ісуса, вони рознесли звістку про Його прихід по всіх околицях. І привели до Нього всіх хворих, благаючи дозволу торкнутися хоча б краю вбрання Його. І всі, хто зробив це, повністю зцілилися.

Закон Божий важливіший від правил людських

15Тоді фарисеї та книжники з Єрусалиму підійшли до Ісуса й запитали Його: ²«Чому Твої учні порушують звичаї предків наших? Вони не омивають руки перед прийняттям їжі!» ³У відповідь Він сказав їм: «А ви чому порушуєте заповідь Божу заради своїх звичаїв? ⁴Адже говорив Господь: «Шануй батька й матір своїх»¹. Бог також сказав: «Хто злословить на батька чи матір, тому смерть має бути».

⁵⁻⁶А ви кажете: «Якщо хтось мовить до батька свого чи матері: «Я не можу вам допомогти, бо все, що я маю, належить Богу», — то він уже може не шанувати батьків своєю допомогою». Через цей ваш звичай відкидаєте заповідь Господню. ⁷⁻⁸Лицеміри! Правильно пророчив про вас Ісаїя:

«Ці люди поважають мене на словах,
та серця їхні далеко від мене.

⁹ Шана їхня марна,
бо вони вчать лише людських
правил».

Ісаїя 29:13

Що бруднить людину

¹⁰Ісус покликав людей до Себе й сказав їм: «Слухайте мене і розумійте! ¹¹Не те оскверняє людину, що потрапляє до рота, а те, що виходить з рота, — ось що оскверняє її!». ¹²Тоді два учні підійшли до Ісуса й кажуть: «Чи зрозумів Ти, що фарисеї образилися на те, що Ти сказав?» ¹³⁻¹⁴І відповів Ісус: «Кожна рослина, що не була посаджена Моїм Отцем Небесним, буде вирвана, то ж нехай собі йдуть. Вони сліпці й поводити сліпців. Та коли сліпий веде сліпого, то обидва впадуть до ями».

¹⁵На те Петро сказав Йому: «Поясни нам значення притчі про те, що оскверняє людину».

¹⁶Ісус мовив: «То ви ще й досі не зрозуміли? ¹⁷Невже ви не знаєте, що все, що потрапляє людині до рота, йде у шлунок, а потім з тіла до відхожого місця? ¹⁸А що виходить з уст, те йде від серця, а саме це й оскверняє людину. ¹⁹Кажу Я це, бо від серця йде все зло: лихі думки, вбивства,

¹Вірш 4 Вихід 20:12; Повторення Закону 5:16.

перелюби, розпуста, крадіжки, лихослів'я та наклепи. ²⁰Ось що оскверняє людину. А їсти, не омивши руки, — це не осквернить її».

Ісус допомагає ханаанці

²¹Ісус пішов звідти й подався до земель Тира та Сидона. ²²Прийшла до Нього одна з місцевих жінок, ханаанка, й почала голосити: «Змилуйся наді мною, Господи, Сину Давидів! У мене дочка біснувата, дуже страждає». ²³Та Ісус нічого їй не відповів. Тоді учні підійшли до Нього й почали просити: «Прожени її! Вона весь час іде за нами й кричить!» ²⁴У відповідь Він мовив: «Я посланий лише до заблудлих овець народу Ізраїльського».

²⁵Тоді вона підійшла до Ісуса, вклонилася і сказала: «Господи, поможи мені!» ²⁶І сказав Ісус: «Недобре брати хліб у дітей і кидати його собакам». ²⁷Тоді вона каже: «Це правда, Господи, але навіть собаки їдять крихти, що падають зі столу їхнього хазяїна». ²⁸На те Ісус відповів: «Жінко, твоя віра велика! Нехай буде те, чого ти бажаєш!» І тієї ж миті її дочка зцілилася.

Ісус зцілює хворих та годує голодних

²⁹Пішовши звідти, Ісус повернувся на берег Галилейського озера, вийшов на пагорб і сів там. ³⁰Багато людей підходило до Нього, приводячи з собою кривих, сліпих, калік, глухонімих та інших хворих. Вони клали їх на землю до Його ніг, а Він зціляв усіх. ³¹Люди дивувалися, побачивши, що глухонімі розмовляють, каліки стають здорові, криві ходять, а сліпі бачать. І всі прославляли Бога Ізраїлевого.

³²Ісус покликав Своїх учнів і сказав: «Мені шкода цих людей, бо ось уже три дні, як вони зі Мною і не мають що їсти. Я не хочу відпустити їх голодними, щоб вони не ослабли по дорозі до дому». ³³Тоді учні мовили до Нього: «Де ж нам узяти доста хліба у цьому віддаленому місці, щоб нагодувати такий натовп?» ³⁴Ісус запитав їх: «Скільки у вас хлібин?» Ті відповіли: «Сім хлібин і кілька невеликих рибин».

³⁵Ісус звелів людям посідати на землю. ³⁶Тоді взяв хліб і рибу, воздав Богу дяку за їжу, розломив хліб і почав роздавати його учням Своїм, а ті — людям. ³⁷Усі їли, поки не наїлися, і позбирали куснів, що залишалися, сім кошиків. ³⁸І було тих, що

їли, чотири тисячі чоловік, не рахуючи жінок та дітей. ³⁹Тоді Ісус відпустив людей, а Сам сів у човен і поплив до землі Магдалинської.

Прихильники юдейської віри випробовують Ісуса

16 Фарисеї та саддукеї підійшли до Ісуса, бажаючи випробувати Його, і попросили здійснити їм чудо, як знак схвалення Божого. ²У відповідь Він мовив: «Коли сонце сідає, ви кажете: «Буде гарна погода, бо небо на заході червоне». ³Коли сонце сходить вранці, ви кажете: «Сьогодні буде непогода, бо небо червоне й похмуре». Ви вмієте розпізнавати вигляд неба, та не вмієте розпізнавати знамення часу. ⁴Лихе та невірне покоління шукає знамення, та ніякого знамення, крім знамення пророка Йони, не буде йому дано». Тоді Ісус покинув їх і пішов геть.

Застереження проти фарисеїв та саддукеїв

⁵Його учні переправилися на інший берег озера, але забули взяти з собою хліб. ⁶Тоді Ісус сказав їм: «Глядіть, остерігайтеся закваски фарисейської та саддукейської». ⁷І вони почали обговорювати це між собою, міркуючи: «Можливо, Він це сказав, бо ми забули взяти з собою хліб». ⁸Ісус знав, про що вони говорили, і сказав: «Маловіри, чому перемовляєтесь поміж себе про те, що ви хліба не взяли? ⁹Невже досі нічого не зрозуміли й не пам'ятаєте ті п'ять хлібин, що нагодували п'ять тисяч чоловік, і скільки тих кошиків було, що ви наповнили рештками і взяли тоді з собою? ¹⁰Чи не пам'ятаєте ви сім хлібин, що нагодували чотири тисячі чоловік, і скільки кошиків було, що їх ви наповнили і взяли тоді з собою? ¹¹І як ви не розумієте, що не про хліб Я з вами говорив? Я казав, щоб ви остерігалися закваски фарисейської та саддукейської».

¹²І тоді вони зрозуміли, що Ісус застерігав їх не від хлібної закваски, а від вчення фарисейського та саддукейського.

Петро каже, що Ісус — Христос

¹³Коли Ісус прийшов до землі Кесарії Пилипової, то запитав Своїх учнів: «Що кажуть люди, ким вони вважають Сина

Людського?» ¹⁴Тоді вони відповіли: «Одні кажуть, що це Іоан Хреститель, інші — що Ілля, ще інші — що Єремія або один із пророків».

¹⁵Ісус на те мовив: «А ви як думаєте, хто Я такий?» ¹⁶І відповів Йому Петро: «Ти Христос, Бога Живого Син». ¹⁷Ісус тоді йому: «Благословенний ти, Симоне, сину Йони, бо не люди тобі відкрили це, а Мій Отець Небесний. ¹⁸Я також кажу тобі, що ти Петро,¹ і на цьому камені Я побудую Свою Церкву, і сили смерті не переможуть її. ¹⁹Я дам тобі ключі від Царства Небесного і те, що зв'яжеш на землі, буде зв'язане на небі, а що відпустиш на землі, буде відпущене на небі».

²⁰Тоді Він суворо наказав Своїм учням нікому не казати, що Він Христос.

Христос говорить про Свою смерть

²¹Відтоді Ісус почав розкривати Своїм учням, що Йому необхідно піти до Єрусалиму, і що Він має дуже страждати від рук старійшин, первосвящеників та книжників. Він пояснив їм також, що має бути вбитий і воскресне після цього на третій день. ²²Тоді Петро відвів Його вбік і почав докоряти Йому: «Господи, не дай Бог! Це не повинно трапитися з Тобою». ²³Ісус повернувся до Петра і мовив: «Йди геть, сатано! Ти перешкода Мені, бо думаєш не по-Божому, а по-людськи». ²⁴Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Якщо хто хоче йти за Мною, той повинен забути про себе, взяти хрест страждань своїх і йти слідом. ²⁵Хто хоче зберегти життя своє, той загубить його. А хто за Мене своє життя віддасть, той знайде його. ²⁶Що користі людині здобути весь світ, але загубити життя своє? Ніякої! Що може людина віддати, щоб повернути свою душу? Нічого! ²⁷Син Людський прийде в славі Отця Свого зі Своїми ангелами. І тоді Він віддячить кожному за його діла. ²⁸Істинно кажу вам: деякі з присутніх тут не спізнають смерті, доки не побачать Сина Людського, що йтиме в Царстві Своєму».

Ісус розмовляє з Мойсеєм та Іллею

17Шість днів по тому Ісус узяв Петра, Якова та його брата Іоана і повів їх на високу гору, щоб побути з ними на самоті. ²І там Він видозмінився в них на очах. Його обличчя засяяло, мов сонце, а Його одяг став сліпучо білим. ³Тоді раптом Мойсей та Ілля явилися їм і почали розмовляти з Ісусом.

⁴І сказав Петро Ісусу: «Господи, як добре, що ми тут! Якщо Ти хочеш, я поставлю тут три намети — один для Тебе, другий — для Мойсея, а третій — для Іллі». ⁵Поки Петро так промовляв, ясна хмара огорнула їх, і з неї почувся голос: «Ось Мій Улюблений Син, що вподобав Я Його. Слухайте Його».

⁶Почувши це, учні Ісуса так злякалися, що впали долілиць. ⁷Тоді Він підійшов і торкнувся їх, сказавши: «Вставайте і не бійтеся!» ⁸Ті підвели очі, але не побачили нікого, крім Ісуса.

⁹Коли вони сходили з гори, Ісус звелів їм: «Не кажіть нікому про те, що бачили, поки Син Людський не воскресне з мертвих». ¹⁰По тому Його учні спитали: «Чому ж тоді книжники кажуть, що першим має прийти Ілля?» ¹¹На те Ісус їм відповів: «Ілля прийде і все в порядку. ¹²Та кажу вам, що Ілля вже прийшов, але люди не впізнали його і вчинили з ним усе, що хотіли. Син Людський так само має страждати від них». ¹³Тоді Його учні зрозуміли, що Він каже про Іоана Хрестителя.

Ісус зціляє хлопчика

^{14–15}Коли вони знову прийшли до натовпу, то один чоловік підійшов до Нього, впав перед Ним на коліна і мовив: «Господи, змилуйся над сином моїм! Він хворий на падучу, дуже страждає і часто кидається в огонь або воду. ¹⁶Я привів його до Твоїх учнів, та вони не змогли зцілити його». ¹⁷І мовив Ісус у відповідь: «Ви, зневірені, збиті з пуття! Доки Мені ще з вами бути? Скільки Мені терпіти? Приведіть хлопчика до Мене!»

¹⁸Ісус наказав демону вийти з хлопця, той вийшов, і тут же хлопчик зцілювався. ¹⁹Учні Ісуса підійшли до Нього, коли Він був на самоті, й запитали: «Чому ми не змогли вигнати біса?» ²⁰І Він мовив до них: «Тому що у вас мало віри. Істинно кажу вам: якби ви мали віру хоча б як гірчичне зерно, то

¹Петро Ім'я Петро означає «камінь».

могли б звеліти цій горі: «Пересунься звідси туди», — і вона б пересунулася. Тоді для вас нічого б не було неможливого».¹

Ісус говорить про Свою смерть

²²⁻²³Коли вони всі разом прийшли до Галилеї, Ісус мовив: «Сина Людського віддадуть до рук людей, які вб'ють Його, але на третій день Він воскресне з мертвих». Тоді учні дуже зажурилися.

²⁴Коли Ісус і Його учні прибули в Капернаум, до Петра підійшли збирачі храмового податку й запитали: «Чи сплачує твій Учитель дводраховий податок на храм?»² ²⁵Той відповів: «Так» і ввійшов до хати. Перш, ніж Петро встиг щось сказати, Ісус запитав його: «Як на твою думку, Симоне, з кого беруть данину й податок царі — зі своїх дітей чи з чужих?»

²⁶Петро відповів: «Вони збирають з чужих». Ісус тоді йому: «Отже, їхні діти вільні від податку. ²⁷Та щоб їх не дратувати, піди до озера й закинь вудку. Розкрий рота рибині, яку першу зловиш, і знайдеш там чотиридрахову монету. Візьми її та й віддай за Мене й за себе».

Хто найголовніший у Царстві Небесному

18Саме тоді учні підійшли до Ісуса і спитали: «Хто найголовніший у Царстві Небесному?»²⁻³Тоді Він покликав до Себе дитину, поставив перед ними й мовив: «Істинно кажу вам: поки ви не змінитесь і не станете мов діти серцем своїм, то не ввійдете до Царства Небесного. ⁴Отже, хто принизиться до цієї малої дитини, той буде найголовнішим у Царстві Небесному. ⁵Хто приймає таку малу дитину в ім'я Моє, той приймає Мене. ⁶Та якщо хтось стане перешкодою для малих тих, що вірують в Мене, то краще було б для нього, щоб почепили йому на шию жорно і втопили в глибокому морі.

⁷Горе світу цьому від каменів спотикання, бо вони завжди існуватимуть, та горе тому, через кого вони з'являються. ⁸Якщо твоя рука чи нога спричиняє це спотикання, відрубай її і викинь геть.

¹Він ... неможливого В деяких грецьких рукописах наводиться вірш 21: «Цей злий дух можна вигнати лише молитвою і постом».

²Податок Податок, що його кожен юдей повинен був сплачувати щороку.

Краще ввійти у вічне життя калікою, ніж мати обидві руки та ноги, але потрапити у вічне пекло. ⁹Якщо твоє око спричиняє спотикання, виколи його та викинь геть, бо краще ввійти у вічне життя з одним оком, ніж, маючи обидва, бути кинутим до пекельного вогню».

Притча про заблудлу вівцю

¹⁰«Глядіть, не ставтеся зверхньо ні до жодного з цих малих дітей, бо кажу Я вам, що їхні ангели-охоронці на Небі завжди перебувають перед лицем Отця Мого Небесного»³. ¹¹Син Людський прийшов, щоб знайти і спасти загublених. ¹²Як ви гадаєте, коли хтось має сто овець, і одна з них заблукає, то чи не залишить він оті дев'яносто дев'ять на схилі гори й чи не піде шукати її? ¹³Істинно кажу вам: коли він знайде її, то буде їй радий більше, ніж тим дев'яносто дев'ятьом, що не заблукали. ¹⁴Так само й Отець ваш Небесний не хоче, щоб хтось із малих отих дітей був заблукав.

Як ставитися до гріхів брата свого

¹⁵Якщо брат твій має гріх проти тебе, іди й покажи йому помилку наодинці. Якщо він тебе послухає, то ти повернув собі брата. ¹⁶Якщо ж ні, то візьми ще одного або двох свідків із собою, щоб кожне зауваження було підтверджене устами ще двох або трьох свідків. ¹⁷Якщо ж він відмовиться вислухати, розкажи про все церкві. Якщо ж він і церкву не послухає, то стався до нього як до поганина чи митника.

¹⁸Істинно кажу вам: що поєднаєте на землі, буде поєднане й на небі, а що відпустите на землі, буде відпущене на небі. ¹⁹⁻²⁰І ще істинно кажу вам: якщо двоє з вас тут на землі погодяться про щось і молитимуться про це, хоч би що то було, воно буде здійснене для них Отцем Моїм Небесним. Бо там, де двоє чи троє збираються разом в ім'я Моє, Я теж буду серед них».

Прощення братових гріхів

²¹Тоді Петро підійшов до Ісуса й сказав: «Господи, скільки разів я маю прощати

³«Глядіть ... Небесного» В деяких грецьких рукописах наводиться вірш 11: «Бо Син Людський прийшов, щоб врятувати загublених».

свого брата, коли він грішить проти мене, може сім разів?» ²²Ісус йому відповів: «Кажу тобі, що не лише сім разів. Ти мусиш простити його гріхи сімдесят по сім разів! ²³Отже, Царство Небесне подібне до царя, що вирішив упорядкувати рахунки зі своїми слугами. ²⁴І як тільки він почав це робити, привели до нього боржника, що був винен десять тисяч талантів! ²⁵Оскільки той не мав, чим сплатити борг, цар наказав продати його разом з жінкою, дітьми та майном, що той мав, аби повернути гроші. ²⁶Тоді слуга той впав на коліна і почав благати: «Зажди трохи і, клянуся, я поверну все!» ²⁷І змилосердився цар, простив той борг і відпустив його.

²⁸Коли слуга пішов, то знайшов одного зі своїх співбратів, що був винен йому сто динарів², схопив того за горло і сказав: «Поверни все, що винен мені!» ²⁹Той упав на коліна й почав благати: «Зажди трохи, і я поверну все!» ³⁰Але перший слуга відмовив, пішов і кинув його за ґрати на весь час, аж доки не сплатить борг.

³¹Коли інші слуги побачили, що сталося, то дуже обурились і пішли розповіли про все хазяїну. ³²Цар покликав того слугу й мовив до нього: «Ти, негідний рабе! Я простив тобі весь твій борг, бо ти благав мене! ³³То хіба ти не мусив так само виявити милосердя до свого співбрата, як я це зробив?» ³⁴І, розгнівавшись, він звелів покарати слугу і тримати у в'язниці, аж доки той не сплатить усе вповні. ³⁵Ось як Мій Отець Небесний учинить з вами, якщо кожен з вас від усього серця не простить брата свого».

Повчання Ісуса про розлучення

19Скінчивши розповідати це, Ісус покинув Галілею і попрямував до земель Юдейських, що за рікою Йордан. ²Великий натовп ішов слідом за Ним, і Він зціляв усіх недужих. ³Підійшли до Нього фарисеї і, випробовуючи, запитали: «Чи дозволено чоловікові розлучитися з жінкою байдуже з якої причини?» ⁴⁻⁵Ісус відповів: «Хіба не читали ви у Святому Письмі, що Творець із самого початку «створив їх

чоловіком і жінкою»? ³І Бог мовив з цієї причини: «Чоловік покине батька й матір своїх, з'єднається з жінкою своєю, і вони обоє стануть єдиною плоттю»⁴. ⁶Отже, вони вже не дві, а одна плоть, і нехай ніхто не роз'єднає те, що Бог з'єднав разом».

⁷Вони запитали: «Чому ж тоді Мойсей заповів, що чоловік може розлучитися з жінкою, давши їй розвідного листа, та вислати її геть?» ⁸Ісус на те відповів: «Мойсей дозволив вам розлучатися з жінкою через впертість вашу, а спочатку цього не було. ⁹Кажу вам, що якщо чоловік розлучається з жінкою не через її розпусту й одружується з іншою, то він чинить перелюб». ¹⁰І його учні мовили до Нього: «Якщо такі справи, то й зовсім не варто одружуватися».

¹¹Тоді Ісус відповів: «Не кожен може сприйняти це вчення, а лише ті, кому було Богом дано. ¹²Бувають такі чоловіки, що народилися скопцями, а ще бувають такі, що люди зробили їх скопцями, та є ще й такі, що зробилися скопцями заради Царства Небесного. Той, хто може сприйняти це вчення, нехай сприймає його!»

Ісус благословляє дітей

¹³Тоді привели до Ісуса дітей, щоб Він, поклавши руки на них, помолився. Але його учні нарікали їм. ¹⁴Ісус сказав: «Пустіть дітей до мене і не зупиняйте їх, бо Царство Небесне належить таким, як вони». ¹⁵Він поклав на дітей руки і пішов звідти.

Ісус розмовляє з багатим юнаком

¹⁶Один чоловік підійшов до Ісуса і спитав його: «Вчителю, що доброго я маю зробити, щоб мати вічне життя?» ¹⁷На те Ісус мовив: «Чому ти Мене питаєш, що є добро? Лише один Бог добрий, але, якщо хочеш мати вічне життя, виконуй заповіді». ¹⁸⁻¹⁹А він питає: «Які заповіді?» На те Ісус відповів: «Не убий, не чини перелюбу, не вкради, не давай лжесвідчень, поважай батька й матір своїх⁵, люби ближнього свого, як любиш себе самого»⁶.

¹Талант грошова одиниця, дорівнював 60 мінам або 9.7 юнів.

²Динар срібна монета, приблизно дорівнював денному заробітку робітника.

³Вірш 4 Буття 1:27; 5:2.

⁴Вірш 5 Буття 2:24.

⁵Вірш 19(а) Вихід 20:12–16; Повторення Закону 5:16–20.

⁶Вірш 19(б) Левит 19:18.

²⁰І мовив чоловік до Нього: «Я виконував їх усі. Чого мені ще бракує?» ²¹Тоді Ісус мовив: «Якщо хочеш бути досконалим, іди й продай все, що маєш, роздай гроші бідним — і матимеш скарб на небі. Тоді прихось і йди за Мною». ²²Та коли юнак це почув, то пішов звідти сумний, бо був він дуже багатий.

²³Ісус звернувся до Своїх учнів: «Істинно кажу вам: тяжко буде багатому увійти в Царство Небесне! ²⁴Ще кажу вам: легше верблюдові пройти в голчане вушко, ніж багатому увійти до Царства Небесного». ²⁵Почувши це, учні Ісуса дуже здивувалися й запитали Його: «То хто ж тоді зможе спастися?» ²⁶Подивившись на них, Ісус відповів: «Для самих людей це неможливо, але для Бога все можливо». ²⁷Тоді Петро озвався: «Послухай, ось ми все покинули і йдемо за Тобою, то що ми матимемо?» ²⁸Ісус відповів: «Істинно кажу вам: як настане новий світ, коли Син Людський зійде на престол слави Своєї, ви, що за Мною йшли, також сидітимете на дванадцятьох престолах, щоб судити дванадцять колін ізраїлевих. ²⁹І кожен, хто залишив свою хату, братів або сестер своїх, батька або матір, своїх дітей або господарство своє задля імені Мого, той одержить у сто разів більше, ніж залишив, і успадкує вічне життя. ³⁰Багато з тих, хто були першими, стануть останніми, а останні — першими.

Притча про робітників

20Царство Небесне подібне до господаря, що рано-вранці вийшов, щоб найняти робітників на свій виноградник. ²Домовившись про платню (по динару за день), він відіслав робітників до виноградника. ³Годині о дев'ятій ранку господар вийшов з дому і, проходячи повз ринок, помітив кількох чоловіків, що стояли без діла. ⁴Хазяїн сказав їм: «Ви також ідіть працювати до мого виноградника, і платня буде по справедливості». ⁵І ті пішли. Він ще й ще раз виходив з дому — десь опівдні, а потім о третій годині дня, — і робив так само.

⁶О п'ятій пополудні господар знову вийшов і пішов туди. Побачивши кількох чоловіків, спитав їх: «Чому ви стоїте тут цілий день без діла?» ⁷Вони йому відповіли:

«Бо ніхто нас не найняв». Він їм каже: «Ви також ідіть працювати до мого виноградника». ⁸Ввечері господар мовив до свого управителя: «Поклич робітників і заплати їм, спочатку останнім і так до перших». ⁹Отже, всі найняті о п'ятій прийшли і одержали по динару. ¹⁰Коли ж перші підійшли, то гадали, що одержать більше, але теж одержали по динару кожний. ¹¹⁻¹²Одержавши платню, вони почали нарікати, кажучи: «Ці останні працювали лише годину, а ти зрівняв їх з нами. Ми ж працювали весь день і весь день зносили втому і спеку».

¹³І відповів одному з них власник виноградника: «Друже, я не ображаю тебе. Хіба ти не погодився працювати за один динар? ¹⁴Візьми своє і йди додому. Я ж хочу дати цьому останньому стільки, скільки й тобі. ¹⁵Чи я не можу робити так, як вважаю за потрібне, з тим, що належить мені? Може, ти заздриш, що я щедрий?» ¹⁶Отак і в Царстві Небесному — останні будуть першими, а перші — останніми».

Ісус говорить про Свою смерть

¹⁷Дорогою до Єрусалиму Ісус відкликав Своїх учнів убік і мовив до них: ¹⁸«Слухайте! Ми йдемо до Єрусалиму. Там Сина Людського віддадуть до рук первосвящеників і книжників, і вони засудять Його до страти. ¹⁹І віддадуть Його поганам, щоб ті збиткувалися з Нього й катували Його, а тоді розіп'яли. Та на третій день Він воскресне».

Прохання матері Якова та Іоана

²⁰Підійшла до Нього мати синів Зеведеєвих зі своїми синами. Вона вклонилася Ісусу і звернулася з проханням. ²¹І Він спитав: «Чого ти бажаєш?» А та відповіла: «Обіцяй мені, що мої два сини сядуть поруч з Тобою у Царстві Твоєму, один праворуч, а другий ліворуч від Тебе». ²²Ісус сказав: «Ви не розумієте, про що просите! Чи зможете ви випити чашу страждань, що її випити Я маю?» Вони відповіли: «Так, ми зможемо».

²³І сказав Ісус їй синам: «Істинно, ви вип'єте з чаші, що Я питиму з неї, але кому сидіти від Мене праворуч чи ліворуч — те не Мені вирішувати. Ці місця для тих, кого назве Мій Отець».

²⁴Почувши це, інші десять учнів розгнівалися на двох братів. ²⁵Тоді Ісус покликав їх до Себе і сказав: «Ви знаєте, що правителі поганські — то тирани, які люблять показувати владу свою над людьми, а вельможі їхні гноблять народ. ^{26–27}Але не так має бути між вами. Той з-поміж вас, хто хоче стати великим, хай буде слугою всім іншим, а той, хто хоче бути першим, хай стане вашим рабом. ²⁸Так само і Син Людський прийшов не для того, щоб Йому служили, а для того, щоб Самому служити й віддати життя Своє на викуп за багатьох».

Ісус зціляє сліпих

²⁹Коли вони йшли з Єрихона, великий натовп простував за ними. ³⁰Край дороги сиділи два сліпці, і почувши, що Ісус проходить повз них, закричали: «Господи, Сину Давидів! Змилуйся над нами!» ³¹Натовп сварився на них, щоб замовкли. Та вони ще дужче: «Господи, Сину Давидів! Змилуйся над нами!»

³²Тоді Ісус зупинився й мовив до них: «Що ви хочете, щоб Я зробив для вас?» ³³І ті відповіли: «Господи, ми хочемо, щоб наші очі відкрилися». ³⁴Ісус змилювався і торкнувся очей їхніх. Тієї ж миті вони прозріли й пішли за Ним.

В'їзд Ісуса до Єрусалима

21 ^{1–2}Коли Ісус і Його учні наблизилися до Єрусалиму і прийшли до Ветфагії, що біля гори Оливної, Він відіслав уперед двох учнів, сказавши їм: «Ідіть до села, що перед вами. Там ви одразу ж побачите припнуту ослицю з віслючком. Відв'яжіть їх і приведіть до Мене. ³Якщо хтось запитає, то скажіть, що Господь їх потребує, але скоро поверне назад». ⁴Сталося так, щоб збулося сказане пороком:

⁵ «Перекажіть Сионовій дочці:
«Поглянь! Твій цар іде до тебе!
Він покірливий іде верхи на ослиці,
так, на віслючку,
народженому від в'ючної тварини».
Захарія 9:9

⁶Учні Ісуса пішли й зробили, як Він велів. ⁷Вони привели ослицю з віслючком, поклали на них своє вбрання й Ісус сів верхи. ⁸Багато людей розстеляли свій одяг на дорозі, а інші зрізали гілля з дерев і кидали

на дорогу. ⁹Люди в натовпі, що йшов попереду й позаду Нього, вигукували:

«Осанна! синаві Давида!
Благословенний той,
що йде в ім'я Господа!
Хвала Богу на Небі!»

Псалми 118:26

¹⁰Коли Ісус увійшов до Єрусалиму, все місто заворушилося, всі розпитували: «Хто це такий?» ¹¹А з натовпу відповідали: «Це Ісус, пророк із Назарету, що в Галилеї».

¹²Тоді Він зайшов у двір храму й поvigаняв усіх, хто торгував там. Він поперекидав столи міняв і лави тих, хто продавав голубів. ¹³Ісус говорив їм: «У Святому Письмі сказано: «Мій дім буде зватися домом молитви». А ви зробили з нього злодійське кубло!»²

¹⁴І підійшли до Нього у дворі храму сліпі й криві, й Ісус зцілив їх. ¹⁵Коли первосвященники та книжники побачили дива, здійснені Ним, і дітей, що вигукували: «Хвала Тобі, Сину Давидів!», то сильно розлютилися й сказали Йому: ¹⁶«Ти чуєш, що ці діти гукають?» Ісус відповів їм: «Так, Я чую. Хіба не читали ви: «В уста дітей та немовлят Ти вклав слова похвали?»³ ¹⁷Тоді Він покинув їх і пішов з Єрусалиму до Вефанії і там заночував.

Ісус говорить про силу віри

¹⁸Рано-вранці, повертаючись до Єрусалиму, Він був зголоднів. ¹⁹Побачивши фігове дерево край дороги, підійшов до нього, але не знайшов на ньому нічого, крім самого листя. Тоді Ісус мовив до нього: «Нехай ніколи більше не буде плодів на тобі». І дерево враз всохло.

²⁰Побачивши це, учні здивувалися й запитали: «Як могло дерево вмиє всохнути?» ²¹Ісус відповів: «Істинно кажу вам: коли матимете віру і не сумніватиметесь, то зможете не лише зробити те, що Я з цим деревом, але й якщо цій горі скажете: «Зруш з місця і впади в море!», —

¹**Осанна** Гебрейське слово, що вживалося в молитвах до Бога. Це був вираз радості, прославляючий Бога і Його посланця.

²**Вірш 13** Ісаї 56:7; Єремія 7:11.

³**Вірш 16** Псалми 8:2.

то так і станеться. ²²І все, що проситимете в молитві, — якщо вірите, — отримаєте».

Звідки влада в Ісуса

²³Коли Ісус прийшов до храму й почав навчати людей, первосвященики й старійшини підійшли до Нього й запитали: «Чією владою Ти все це робиш? Хто Тобі дав її?» ²⁴Тоді Ісус сказав їм: «Я запитаю у вас одну річ. І якщо ви дасте відповідь Мені, тоді й Я скажу вам, чією владою Я все це роблю. ²⁵Ось Моє запитання: «Звідки прийшло Іоанове хрещення — від Бога, чи від людей?»

Вони почали міркувати поміж себе: «Якщо ми скажемо, що з Неба, то Він спитає, чому ми тоді не вірили Іоанові. ²⁶А якщо ми скажемо, що від людей, ми боїтимемося людей, бо вони вважають, що Іоан був пророком». ²⁷Отже, вони відповіли Ісусу: «Ми не знаємо.» Тоді Він мовив до них: «То ж і Я вам не скажу, чією владою Я це все роблю».

Притча про двох синів

²⁸От як ви гадаєте: один чоловік мав двох синів. Підійшов він до старшого, та й каже: «Сину, йди сьогодні працювати на виноградник.» ²⁹А той йому у відповідь: «Не хочу». Але потім передумав і пішов. ³⁰Тоді підійшов батько до іншого сина та й попросив те ж саме. Той каже: «Добре, я піду», але не пішов. ³¹Котрий з них зробив те, що батько хотів?» Ісусові відповіли: «Старший син». Тоді Він мовив: «Істинно кажу вам: збирачі мита та повії потраплять до Царства Божого поперед вас. ³²Кажу так, бо Іоан Хреститель прийшов праведним шляхом, та ви йому тоді не повірили, а збирачі мита та повії повірили! Ви ж, навіть побачивши це, все одно не розкаялися й не повірили йому».

Бог посилає Свого сина

³³«Послухайте ще одну притчу. Був собі один господар, що посадив виноградник. Поставив огорожу навколо, викопав яму для давильні й збудував сторожову башту. Тоді здав виноградник в оренду та й поїхав собі мандрувати. ³⁴Коли прийшов час збирати врожай, він послав слуг до збирачів по свою частину врожаю. ³⁵Але орендарі схопили їх, одного побили, другого вбили, а ще одного

закидали камінням. ³⁶Ще раз послав той господар інших слуг, та вже більше, але й з тими вчинили так само. ³⁷Нарешті послав він до них свого сина, мовивши: «Вони поважатимуть мого сина». ³⁸Та коли орендарі сина господарового побачили, то сказали один одному: «Це спадкоємець! Уб'ємо його та й заберемо його спадщину». ³⁹То вони схопили його, викинули за огорожу виноградника і вбили.

⁴⁰Коли власник виноградника прийде туди, що йому зробити з тими орендарями?» ⁴¹Первосвященики й старійшини відповіли Ісусові: «За жорстокість він знищить їх жорстоко, а виноградник здасть іншим орендарям, які сплатять його частку, коли настане час збирати врожай».

⁴²Ісус сказав: «Хіба не читали ви у Святому Письмі:

«Камінь, що будівельники відкинули,
виявився наріжним.

Так зробив Господь, і бачити це —
велика втіха».

Псалми 118:22–23

⁴³Отже, кажу Я вам: Царство Господнє буде відібране у вас, і здобудуть його люди, що живуть згідно Царства Божого. ⁴⁴Той, хто впаде на цей камінь, розіб'ється, а на кого впаде камінь — того роздавить»¹.

^{45–46}Почувши Ісусові притчі, первосвященики та фарисеї здогадалися, що Він говорить про них, і спробували схопити Його та злякалися натовпу, бо люди всі вважали Ісуса пророком.

Притча про весілля

22І знову Ісус почав розповідати людям притчі. Він казав: ²«Царство Небесне подібне до царя, що справляв весілля свого сина. ³Він послав слуг, щоб вони покликали запрошених, але ті не хотіли приходити. ⁴Він знову послав слуг, навчивши їх: «Скажіть усім запрошеним: «Слухайте! Все вже приготовано для весілля, бичків та іншу худобу вже забито, і страви вже на столі. Приходьте на весілля!» ⁵Але ніхто на те не звернув уваги, і всі розійшлися — один повернувся до роботи в полі, другий до інших справ. ⁶Всі інші, що були запрошені,

¹Той ... роздавить У деяких грецьких рукописах вірш

схопили слуг, познушалися з них, а потім убили. ⁷Тоді цар розгнівався й послав своє військо, і покарав убивць, а їхнє місто спалив.

⁸І сказав цар своїм слугам: «Усе готове для весілля, але ті, що були запрошені, не достойні бути на ньому. ⁹Отже, вийдіть на вулиці й на кожному розі запрошуйте, кого побачите». ¹⁰Тоді слуги пішли й запросили всіх, кого побачили, — як добрих, так і лихих людей. Весільна зала була повна гостей.

^{11–12}Але коли цар увійшов і подивився на гостей, то побачив серед них чоловіка в простому вбранні. Цар звернувся до нього: «Друже, як же ти увійшов сюди, не вбравшись у весільне?» Але той мовчав. ¹³Тоді цар наказав своїм слугам: «Зв'яжіть йому руки й ноги та й киньте до темної, де тільки ридання і скрегіт зубів. ¹⁴Бо багато покликаних, але мало вибраних».

Про податки

¹⁵Тоді фарисеї пішли й почали радитись між собою, як би піймати Ісуса на слові. ¹⁶Вони послали до Нього своїх учнів разом з іродіанцями, і ті сказали: «Вчителю, ми знаємо, що Ти правдивий, істинно наставляєш на шлях Божий, не зважаєш на те, що хто думає, бо не дивишся на чин та звання людей. ¹⁷Тож скажи нам, як ти вважаєш, чи треба сплачувати податки цезарю, чи ні?»

¹⁸Ісус бачив їхні лихі наміри, отже, відповів: «Лицеміри! Чому спокушаєте Мене? ¹⁹Покажіть Мені монету, якою сплачуєте податки». І вони принесли Йому один динар. ²⁰Тоді Він запитав: «Чиє зображення на монеті й чиє ім'я?» ²¹Вони Йому відповіли: «Цезарево». І сказав їм Ісус: «Тоді віддайте цезарю, що йому належить, а Богу — що належить Богу». ²²Почувши таку відповідь, вони, збентежені, залишили Ісуса та й пішли геть.

Запитання саддукеїв

²³Того ж дня прийшли до Ісуса саддукеї, які кажуть, буцімто ніякого воскресіння не буде взагалі. Вони спитали Його: ²⁴«Вчителю, Мойсей заповів: «Якщо чоловік помре бездітний, то його брат як найближчий родич має одружитися з його жінкою і народити з нею дітей для продовження роду

свого померлого брата¹. ²⁵Ось було семеро братів. Перший одружився і скоро помер. Через те, що в нього не було дітей, жінка залишилася його братові. ²⁶Але те саме трапилося й з ним, і з третім братом, і з усіма сімома. Всі вони померли. ²⁷Останньою померла жінка.

²⁸Отже, наше запитання: в майбутньому житті — після воскресіння — кому з цих сімох вона буде за дружину? З нею ж усі жили».

²⁹Ісус їм відповів: «Ви помиляєтеся, бо не знаєте ні Письма Святого, ані сили Божої. ³⁰Вам слід зрозуміти, що в майбутньому житті — після воскресіння — люди не одружуватимуться і не виходитимуть заміж. Вони будуть мов ангели небесні. ³¹До речі, щодо воскресіння з мертвих, то хіба ви не читали Божих слів, сказаних вам? Він сказав: ³²«Я Бог Авраама, Бог Ісаака і Бог Якова»². Тобто Він є Богом не мертвих, а живих». ³³Коли люди почули це, то були вражені Його наукою.

Найголовніша заповідь

³⁴Почувши, як Ісус своєю відповіддю примусив замовкнути саддукеїв, фарисеї зібралися разом. ³⁵Один із них, законник, запитав, спокушаючи Його: ³⁶«Вчителю, яка найголовніша заповідь Закону?» ³⁷Ісус відповів: «Люби Господа Бога свого всім серцем, усією душею і розумом своїм»³. ³⁸Це перша і найголовніша заповідь. ³⁹Є ще й друга заповідь, подібна до цієї. «Люби ближнього свого, як любиш себе»⁴. ⁴⁰Увесь Закон і вчення пророків спираються на ці дві заповіді».

⁴¹Тоді Ісус звернувся до всіх фарисеїв, що зібралися: ⁴²«Що ви думаєте про Христа? Чий Він Син?» Вони відповіли: «Давидів Син». ⁴³Ісус сказав: «Як же тоді Давид, осяяний Духом Святим, назвав Його Господом, коли казав:

⁴⁴ «Господь мовив до Господа мого:

«Сідай праворуч від Мене,

доки Я не кину всіх Твоїх ворогів
до ніг Твоїх».

Псалми 110:1

¹Вірш 24 Повторення Закону 25:5.

²Вірш 32 Вихід 3:6, 15–16.

³Вірш 38 Повторення Закону 6:5.

⁴Вірш 39 Левит 19:18.

⁴⁵Отже, якщо Давид назвав Його «Господом», то як же Він може бути Сином Давидовим?» ⁴⁶Та ніхто Йому на те нічого не відповів, і ніхто відтоді не наважувався Його питати.

Ісус викриває лицемірів

23Тоді Ісус промовив до народу і Своїх учнів: ²«Книжники та фарисеї мають повноваження тлумачити Закон Мойсеїв. ³То ж ви робіть і дотримуйтеся всього, чого вони навчають, та не робіть того, що вони роблять. Бо вони лише говорять про Закон, але самі його не виконують. ⁴Вони встановлюють суворі правила, котрих важко дотримуватися, кладуть цей тягар на плечі людей і примушують нести його, та самі не хочуть і пальцем поворухнути. ⁵Всі їхні діяння — про людське око. Вони роблять більшими свої філактерії¹ та довшими китиці на вбранні своєму. ⁶Вони прагнуть зайняти кращі місця на бенкетах і найпочесніші місця в синагогах. ⁷Також полюбують, щоб їх шанобливо вітали на багатолюдних майданах, щоб називали їх вчителями.

⁸Не дозволяйте, щоб звали вас вчителями, бо один у вас Вчитель, а всі ви — лише брати та сестри. ⁹Не називайте нікого на землі отцем своїм, бо лише один Отець у вас — на Небі. ¹⁰Так само хай не звать вас господарями, бо лише один у вас Господар — це Христос. ¹¹Але найбільшим серед вас має бути слуга ваш. ¹²І хто підносить себе, вихваляючи, той буде принижений, а хто принижує себе, того буде піднесено.

¹³Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви зачинаєте людям двері до Царства Небесного. Самі ви не входите до нього і не даєте ввійти тим, хто заслуговує².

¹⁵Горе вам, лицеміри, книжники і фарисеї! Ви йдете землями, пливете морями, щоб залучити на свій бік хоча б одного прихильника, а коли навчите його, то

робите його вдвічі гіршим за себе, і разом ви заслуговуєте на пекло.

¹⁶Горе вам, сліпі поводитирі, які говорять: «Якщо хто клянеться храмом, то це нічого не означає, а якщо клянеться золотом, що в храмі, то мусить виконати обіцянку.» ¹⁷Ви нерозумні сліпці! Що важливіше — золото, чи храм, що освячує його? ¹⁸Ви кажете: «Якщо хтось вівтарем клянеться, то це нічого не означає, а якщо клянеться дарами, що на ньому, то мусить виконати обіцяне». ¹⁹Сліпці! Що важливіше — дари, чи вівтар, що освячує їх? ²⁰Отже, якщо хто клянеться вівтарем, той клянеться й дарами, що на ньому. ²¹Якщо хтось клянеться храмом, то також клянеться і Тим, Хто перебуває в ньому. ²²Якщо хтось клянеться Небом, то клянеться і престолом Господнім і Тим, Хто сидить на ньому.

²³Горе вам, лицеміри, книжники і фарисеї! Ви віддаєте Богу десятю частину від усього, що маєте, — навіть урожаю м'яти, кропу та тмину, але нехтуєте більш важливим ученням Закону: справедливістю, милосердям та вірністю. Слід виконувати головніше, не забуваючи й про інше. ²⁴Сліпі поводитирі! Проціджуєте трунок, щоб не ковтнути комаху, а потім ковтаєте верблюда!

²⁵Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви маєте свої чашки й миски ззовні, а всередині вони наповнені тим, що ви придбали, ошукуючи ближніх та потураючи своїм примхам. ²⁶Сліпі фарисеї! Спершу помийте чашки і миски свої зсередини, щоб були вони чисті з обох боків.

²⁷Горе вам, лицеміри, книжники й фарисеї! Ви подібні до тієї могили, що гарно пофарбована ззовні, а всередині повна кісток мерців і різноманітних нечистот. ²⁸Отак і ви позірно показуєте, що зовні ви справедливі, а насправді повні лицемірства й беззаконня.

^{29–30}Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви будете гробниці пророкам і прикрашаєте могили праведних, кажучи: «Якби ми жили за часів прабатьків своїх, то не були б причетні до пролиття крові пророків». ³¹Отже, ви свідчите проти себе тим, що ви є сини вбивць пророків. ³²Тож доводьте до кінця справу ваших предків!

³³Ви, виплодки зміїні! Як можете ви уникнути покарання пеклом? ³⁴Слухайте! Я

¹Філактерія — маленька шкіряна коробочка — амулет, в якій було написано кілька витягів зі Святого Письма.

²Ви ... заслуговуєте У деяких грецьких рукописах наводиться вірш 14: «Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви грабуєте вдовині хати, при тому подовгу молячись про людське око. За те вам кара буде ще більша».

посилаю до вас пророків, мудреців та книжників. Деяких ви вб'єте і розіпнете. Інших битимете батогами в синагогах і переслідуватимете з міста до міста.³⁵ Бути вам винними за всю кров невинну, пролиту на землі: від крові праведного Авеля до крові Захарії¹ сина Варахії, що його ви вбили між святини храму та вівтарем.³⁶ Істинно кажу вам: кара за все це ляже на людей цього покоління.

³⁷О, Єрусалиме, Єрусалиме, який вбиває пророків і кидає каміння в посланців Бога! Скільки разів хотів Я зібрати дітей твоїх разом, мов та квочка курчат своїх під крило, та ви цього не бажали!^{38–39} От і дім ваш лишисться порожнім. Тож кажу Я вам, що не побачите Мене віднині, аж доки не скажете: «Благословенний той, хто приходить в ім'я Господнє»².

Ісус передрікає падіння храму

24 Коли Ісус вийшов з подвір'я храму і пішов далі, до Нього підійшли учні, щоб показати храмові будівлі.² Він сказав їм: «Чи бачите ви все це? Істинно кажу вам: не залишиться тут і каменя на камені, все буде зруйноване».³ І коли Ісус піднявся на Оливну гору і сів там, учні Його прийшли і мовили до Нього на одинці: «Скажи нам, коли це станеться. І скажи нам, яким буде знамення Твого повернення й кінця світу?»⁴ У відповідь Він мовив до них: «Глядіть, щоб вас ніхто не ошукав.⁵ Кажу так, бо чимало прийде від Мого імені, кажучи: «Я Христос», обдурюючи багатьох людей.

⁶ І почуєте ви відлуння близьких боїв і дізнаєтеся про віддаленні битви. Та дивіться, не лякайтеся. Це неодмінно має статися, і це ще не кінець.⁷ І повстане один народ проти іншого, а царство — проти царства. І будуть повсюди голод і землетруси.⁸ То лише початок ваших мук і страждань — то лише перші перейми, на зразок тих, що жінка має під час пологів.⁹ Вас віддадуть на страждання і смерть. Вас ненавидітимуть усі народи, бо ви Мої учні і послідовники.

¹⁰ В той час багато людей зневіряться і відцурається своєї віри. Вони зраджу-

ватимуть і ненавидітимуть одне одного.¹¹ І з'явиться багато лжепророків, і обдурюватимуть багатьох людей.¹² Через те, що запанує беззаконня, любов у багатьох віруючих охолоне.¹³ Але той, хто терпітиме до кінця, — врятується.

¹⁴ І ця Добра Звістка, ця Євангелія про Царство Боже проповідуватиметься по всьому світі як свідчення для всіх народів. Отоді настане кінець.

Спустошення Єрусалима

^{15–16} І коли ви побачите всю мерзоту спустошення на святому місці храму, про яку казав пророк Даниїл³ (той, хто читає, зрозуміє, про що йдеться), то всі, хто буде в Юдеї на той час, змушені будуть тікати в гори.

^{17–18} Той, хто сидітиме на даху будинку свого, не повинен спускатися по своїй пожитки, а хто працюватиме в полі, тому не слід забігати додому по вбрання своє.¹⁹ Найтяжче буде в ті дні вагітним жінкам і матерям, що годуватимуть немовлят.

²⁰ І моліться, щоб тікали ви не взимку або не в суботу.²¹ Буде тоді стільки лиха, скільки не було ще від самого початку світу і ніколи більше не буде.

²² І якби не Божа воля скоротити ті дні, то жоден не врятувався б. Але заради обраних Ним Він зробить це.

²³ І якщо хтось скаже вам: «Дивіться! Ось Христос!» або «Ось Він!», — не вірте тому.²⁴ Кажу Я це, бо з'являться лжехристи і лжепророки, і вони творитимуть чудеса та знамення, намагаючись обдурити, якщо зможуть, усіх, навіть обраних Богом.²⁵ Глядіть же! Я попередив вас заздалегідь.²⁶ Якщо вони скажуть вам: «Погляньте! Він у пустелі!», — то не йдіть туди. Або якщо скажуть: «Дивіться! Він ховається в одній з віддалених кімнат», — не вірте їм.²⁷ Кажу це, бо як блискавка на сході — спалахне і вмість промайне через усе небо на захід, — так само і Син Людський з'явиться.

²⁸ Туди, де є мертвечина, злітаються стерв'ятники⁴.

¹Авель і Захарія — згідно зі Старим Заповітом, це перший і останній чоловіки, які були вбиті.

²Вірш 39 Псалми 118:26.

³Вірш 16 Даниїл 9:26.

⁴Туди ... стерв'ятники — Перегук з книгою Йова 39:30.

Поява Сина Людського

²⁹«Одразу ж після того лиха

«сонце захмариться,
місяць перестане світити,
зірки падатимуть з неба,
і сили небесні похитнуться».

Ісаїя 13:10

³⁰Отоді на небі з'явиться знамення про прихід Сина Людського. І тоді ридатимуть усі племена землі й побачать Сина Людського, що йтиме по хмарах небесних у силі та славі Своїй великій. ³¹І сурмитимуть голосно сурми, і пошле Він Своїх ангелів, аби зібрали вони тих, кого Він обрав — з усіх кінців світу.

³²Навчіться від притчі про фігове дерево. Як тільки воно викидає тендітне гілля і з'являється на ньому молоде листя, ви знаєте, що літо наближається. ³³Так само коли побачите все те, про що Я вам щойно казав, то знайте, що час Сина Людського вже на порозі й от-от настане. ³⁴Істинно кажу вам: усе це станеться ще за життя цього покоління. ³⁵Небо і земля можуть зникнути, та не розвіються слова Мої.

³⁶Ніхто не знає, коли настане цей день і ця година, навіть ангели на небі, та й Син не знає також. Лише Отець знає. ³⁷Як це було за часів Ноя¹, так буде і в годину пришествя Сина Людського. ³⁸Як це було в дні перед потопом — люди їли, пили, одружувалися, женили своїх дітей, аж доки Ной не ввійшов у ковчег. ³⁹І ніхто нічого не знав, доки потоп не змив усіх геть. І так буде в час пришествя Сина Людського.

⁴⁰У той час двоє чоловіків працюватимуть у полі. Одного з них буде взято, а другий залишиться. ⁴¹Дві жінки молотитимуть борошно на жорнах. Одну буде взято, друга ж залишиться.

⁴²Тож будьте готові, бо не знаєте, якого дня Господь прийде. ⁴³І пам'ятайте, що якби господар знав, о котрій годині вночі прокрадеться злодій, то пильнував би і не дав тому вдертися до хати. ⁴⁴Ось чому й вам слід бути напоготові, бо Син Людський прийде тоді, коли ви Його не чекатимете.

¹Ной один із нащадків Адама.

⁴⁵Уявіть собі вірного розсудливого слугу, якого господар поставив над усіма іншими слугами, щоб він вчасно роздавав їм їжу. ⁴⁶Блаженний той слуга, якого господар застане за виконанням своїх обов'язків! ⁴⁷Істинно кажу вам: господар поставить його управляти своїм маєтком.

^{48–49}Уявіть собі навпаки, поганого слугу, який говорить сам собі: «Мій господар забарився», — і починає бити своїх друзів-слуг, їсти й пити з п'яницями. ⁵⁰А господар слуги прийде того дня, коли той його не чекатиме, і тієї години, що слуга не сподіватиметься. ⁵¹Господар жорстоко його покарає, і місце йому буде серед лицемірів, де чути буде лише ридання і скрегіт зубів.

Притча про десятьох дівчат

25Того дня Царство Небесне буде подібне до десятих дівчат, що взяли свої світильники й вийшли назустріч нареченому. ²П'ятеро з них були легковажні, а інші п'ятеро — розумні. ³Легковажні взяли світильники та забули олію для них. ⁴Розумні ж разом із світильниками прихопили й олію в глечиках.

⁵Оскільки наречений забарився, вони почали куняти і позасинали. ⁶Опівночі хтось загукав: «Дивіться! Он наречений іде! Зустрічайте його!» ⁷Тієї ж миті усі дівчата підхопилися й приготували свої світильники. ⁸І легковажні попросили в розумних: «Дайте нам трохи олії. Наші світильники гаснуть!» ⁹Але у відповідь ті мовили: «Не можемо, бо на всіх не вистачить. Краще йдіть і придбайте собі у крамаря».

¹⁰Поки ті ходили купувати олію, явився наречений, і дівчата, що залишилися й були готові, вирушили на весілля з ним. Коли ж вони прийшли, то зачинили за собою двері. ¹¹Зрештою з'явилися й ті дівчата, що ходили по олію, і кажуть: «Господарю! Господарю! Відчини нам двері!» ¹²Але той відповідає: «Істинно кажу вам: я вас не знаю!» ¹³Отже, будьте пильними, бо вам не відомий день і час, коли Син Людський прийде.

Притча про мішки зі сріблом

¹⁴Царство Небесне подібне до того чоловіка, що перш ніж рушити в подорож, покликав своїх слуг і доручив їм пильнувати своє майно. ^{15–16}Одному він дав п'ять

талантів¹, другому — два, а третьому — один. Кожного наділив за здібностями та й поїхав. Одразу ж той, що одержав п'ять талантів, пустив їх в обіг і заробив ще п'ять. ¹⁷Так само зробив і той, що одержав два таланти. Він також вклав їх у справу й заробив ще два. ¹⁸А третій, що одержав один талант, пішов і закопав гроші в землю.

¹⁹Багато часу минуло, поки господар повернувся і зажадав їхнього звіту. ²⁰Чоловік, що був одержав п'ять талантів, приніс до господаря його п'ять талантів і ще п'ять зароблених, мовивши: «Господарю, ти доручив мені п'ять талантів, а ось ще п'ять, що я заробив». ²¹Тоді той сказав йому на це: «Молодець! Ти добрий і вірний слуга! Ти добре впорався з цією малою сумою. Отже, я доручу тобі велику. Іди й розділи разом зі мною цю радість».

²²Тоді підійшов той слуга, що був одержав два таланти від свого господаря, і мовив: «Господарю, ти доручив мені два таланти, а ось іще два, що я заробив». ²³Хазяїн відповів йому на це: «Молодець! Ти добрий і вірний слуга! Ти добре впорався з цією малою сумою. Отже, я доручу тобі більшу. Іди й розділи зі мною цю радість».

²⁴І підійшов до нього той, що одержав був один талант, і мовив: «Господарю, я знаю, що ти жорстокий. Збираєш урожай там, де нічого не садив, жнеш там, де нічого не сіяв. ²⁵Тому я злякався і пішов та й закопав гроші в землю. Ось, забері своє!»

²⁶У відповідь той мовив: «Ти поганий і ледачий слуга! Знаєш, що я збираю врожай там, де не садив, і жну там, де не сіяв. ²⁷Тобі слід було пустити гроші в обіг, то ж повернувшись, я б і своє одержав, і прибуток мав. ²⁸Заберіть у нього талант і віддайте тому, хто має їх десять. ²⁹Той, хто має, одержить іще більше і матиме надміру, а у того, в кого нічого немає, забереться і те мале, що йому належить. ³⁰Нікчемного слугу киньте геть в темряву кромішню, туди, де плач і скрегіт зубів».

³¹Коли Син Людський у славі Своєї прийде з усіма ангелами Своїми, Він сяде на троні Свого величю. ³²І тоді зберуться перед Ним усі народи, і Він розділить людей, як пастух відділяє овець від кіз у

стаді своєму. ³³Він збере овець праворуч від себе, а кіз — ліворуч. ³⁴І тоді Цар промовить до тих, хто праворуч: «Прийдіть, благословенні Отцем Моїм і успадкуйте Царство, призначене вам від дня створення світу. ^{35–36}Це вам нагорода, бо голодного Мене ви нагодували, а спраглого напоїли. Перехожому Мені дали притулок, нагого вдягнули, хворого доглядали, а коли Я був у в'язниці, ви прийшли провідати Мене».

³⁷І тоді праведні запитують у відповідь: «Господи, коли це ми бачили Тебе голодним і нагодували, а спраглого напоїли? ³⁸Коли це було, щоб ми перехожому Тобі дали притулок, а нагого вдягнули? ³⁹Коли ми бачили Тебе недужим, і коли це Ми приходили до тебе у в'язницю?» ⁴⁰Тоді Цар відповість їм: «Істинно кажу вам: все, що ви робили для когось із найменших братів Моїх, ви це робили для Мене».

⁴¹Тоді скаже Цар до тих, хто буде ліворуч від Нього: «Геть від Мене, ви, прокляті, геть у вогонь вічний, що приготований дияволові та його ангелам. ⁴²Це вам покарання за те, що голодного Мене ви не нагодували, а спраглого не напоїли. ⁴³Перехожому Мені не дали притулку, а нагому не дали ніякої одежини. Коли ж Я був хворий і у в'язниці, ви не подбали про Мене».

⁴⁴І тоді вони у відповідь скажуть: «Господи, коли таке було, щоб ми Тебе бачили голодним чи спраглим, перехожим мандрівником чи нагим, хворим чи ув'язненим — і не допомогли Тобі?» ⁴⁵А Він їм на те: «Істинно кажу вам: щоразу, коли ви відмовляли в допомозі одному з братів Моїх найменших, ви відмовляли й Мені. ⁴⁶І приймуть тоді всі несправедні вічну кару, а праведні — вічне життя».

Змова проти Ісуса

26Коли Ісус закінчив усе те говорити, Він звернувся до Своїх учнів: ²«Ви знаєте, що через два дні Пасха, і Сина людського буде віддано ворогам, щоб Його розп'яли». ^{3–4}Одразу ж тоді первосвященники й старійшини зібралися у дворі палацу первосвященника на ім'я Каяфа, де радилися, як би так влаштувати, щоб схопити Ісуса і вбити. ⁵При тому вони говорили: «Треба зробити це, але не в святковий день, щоб не викликати обурення народу».

¹Талант — грошова одиниця, що дорівнювала 30000 динарів.

Помазання Ісуса

⁶⁻⁷Коли Ісус сидів за столом у домі Симона прокаженого у Вефанії, підійшла до Нього жінка з алебастровим глечиком, повним надзвичайно дорогого мирру¹ й почала лити Йому на голову. ⁸Побачивши це, учні Ісуса розлютилися й мовили: «Навіщо таке марнотратство? ⁹Мирро можна було б дорого продати, а гроші роздати бідним». ¹⁰Ісус здогадався, про що вони говорять, і сказав: «Нащо докоряєте жінці? Вона зробила для Мене добре діло. ¹¹Адже бідні завжди будуть з вами, а Я — ні. ¹²Виливши на Тіло Моє мирро, вона приготувала Мене до похорону. ¹³Істинно кажу вам: відтепер хоч би де проповідувалась у світі ця Євангелія, люди завжди будуть згадувати про те, що зробила ця жінка».

Юдина зрада

¹⁴⁻¹⁵Один з дванадцятьох учнів Ісуса, що звався Юдою Іскаріотом, пішов до первосвящеників і запитав: «Що ви дасте мені за те, що я вам видам Його?» Ті запропонували йому тридцять срібних монет. ¹⁶З тієї миті Юда почав шукати слушної нагоди, щоб зрадити Ісуса.

Пасхальний обід Ісуса

¹⁷Першого дня Свята Прісних Хлібів² до Ісуса підійшли Його учні й запитали: «Де Ти хочеш, щоб ми приготували Тобі Пасхальну вечерю?» ¹⁸Ісус відповів: «Ідіть у місто до одного чоловіка, якого Я вам назву, й передайте йому Мої слова: «Вчитель каже: «Час, призначений Мені, наближається. Я хочу святкувати Пасху разом зі Своїми учнями у твоїй хаті». ¹⁹Учні зробили так, як Він наказав, і приготували Пасхальну вечерю.

²⁰Увечері Ісус сидів за столом зі Своїми дванадцятьма учнями. ²¹За вечерею Він мовив: «Істинно кажу вам: один із вас зрадить Мене».

²²Всі учні дуже засмутилися й почали питати Його: «Напевно, то не я, Господи?» ²³Ісус відповів: «Той, хто опустить руку в

чашу разом зі Мною, зрадить Мене. ²⁴Син Людський піде, як написано про Нього у Святому Письмі, та горе тому, хто зрадить Сина Людського! Для нього було б краще зовсім не народжуватися».

²⁵Юда, який збирався зрадити Ісуса, також озвався: «Напевне, то не я, Вчителю!» Тоді Ісус відповів йому: «Ти сам це сказав».

Господня вечеря

²⁶За вечерею Ісус узяв хлібину, благословив її, розломив і роздав Своїм учням зі словами: «Візьміть і їжте. Це тіло Моє». ²⁷⁻²⁸Потім узяв Він чашу, подякував Богові й подав чашу учням Своїм, сказавши: «Пийте всі з неї, бо це Моя кров, що засновує Новий Заповіт Божий і що проливається за багатьох — на спокуту гріхів їхніх. ²⁹Але кажу вам, що віднині Я не питиму цього плоду виноградного, аж доки не прийде той день, коли питимемо його разом новим в Царстві Отця Мого». ³⁰І заспівавши хвальну пісню Богові, вони вирушили на Оливну гору.

Ісус звертається до Своїх учнів

³¹Там Ісус сказав їм: «Усі ви зречетеся Мене цієї ночі. Кажу так, бо написано у Святому Письмі:

«Я вдарю пастуха,
і вівці порозбігаються».

Захарія 13:7

³²Але після того, як Я воскресну, то піду поперед вас до Галилеї. А потім і ви прийдете туди». ³³Петро відповів: «Навіть якщо всі зречуться Тебе, я ні за що не зречуся!» ³⁴А Ісус йому на те: «Істинно кажу тобі: цієї ж ночі, ще й півень не проспівас, а ти тричі зречешся Мене». ³⁵Та Петро наполягав: «Навіть якщо мені доведеться вмерти разом з Тобою, я ніколи не зречуся Тебе». І всі інші учні мовили те ж саме.

Ісус молиться на самоті

³⁶Тоді Ісус пішов з ними до місцини, що звалася Гефсиманією і сказав учням Своїм: «Посидьте тут, поки Я піду туди і помолюсь». ³⁷Узяв Він з собою Петра й двох синів Зеведеєвих і засумував-зажурився, мовлячи: ³⁸«Душа Моя сповнена смертельної скорботи. Зостаньтесь тут і

¹Мирро ароматична олія, що вживалася як у косметичних цілях, так і для змащення померлих.

²Свято Прісних Хлібів (Опрісноки) одне з трьох найголовніших Юдейських свят.

попильнуйте зі Мною». ³⁹І відійшовши трохи вбік, Він упав долілиць і почав молитися: «Отче Мій, якщо це можливо, хай обмине ця чаша страждань Мене. Але хай збудеться не те, чого Я хочу, а те, чого Ти бажаєш».

⁴⁰Повернувшись до Своїх учнів, Він побачив, що вони сплять, і звернувся до Петра: «Отже, і однієї години ви не змогли не спати. ⁴¹Не спіть і моліться, щоб не піддатися спокусам, бо дух ваш прагне, а тіло — немічне». ⁴²І знову Ісус відійшов убік і почав молитися: «Якщо ж не обмине ця чаша страждань Мене, якщо доведеться Мені пити з неї, то нехай збудеться воля Твоя!»

⁴³Коли Він повернувся до учнів, то знову побачив, що вони сплять, бо повіки їм поважчали. ⁴⁴Він залишив їх утретє і знову пішов молитися, промовляючи ті ж самі слова. ⁴⁵Коли знову прийшов Він до Своїх учнів, то мовив: «Ви все ще спите й спочиваєте! Слухайте! Час прийшов, і Сина Людського віддадуть до рук грішників. ⁴⁶Вставайте й ходімо! Он гляньте: той, хто зрадить Мене, уже прийшов!»

Арешт Ісуса

⁴⁷Поки Ісус це казав, підійшов до Нього Юда, один з дванадцятьох учнів, а з ним разом — великий натовп з мечами та палицями. Цих людей послали первосвященники та старійшини. ⁴⁸І Юда, що зрадив Ісуса, подав їм знак, кажучи: «Того, кого я поцілую, хапайте — то Він». ⁴⁹Юда підійшов до Ісуса й, сказавши: «Вітаю Тебе, Вчителю!», — поцілував Його.

⁵⁰Ісус сказав йому: «Друже, роби те, заради чого прийшов». Тут наблизилися всі до Ісуса, накинулися й схопили Його. ⁵¹Тоді один із тих, хто був з Ісусом, вихопив меч і, вдаривши слугу первосвященника, відтяв йому вухо. ⁵²Але Ісус сказав йому: «Вклади меч свого назад до піхов, бо той, хто береться за меч, від меча й загине. ⁵³Чи ти гадаєш, що Я не можу попросити Отця Свого, і Він одразу дасть Мені хоч цілих дванадцять легіонів¹ ангелів? ⁵⁴Та якщо Я так зроблю, то чи ж збудеться тоді сказане в Святому Письмі?» ⁵⁵Тоді Він звернувся до

натовпу: «Ви прийшли сюди з мечами й палицями, щоб заарештувати Мене, неначе злодія якого. Я ж щодня сидів у храмі навчаючи людей, і ви не схопили Мене. ⁵⁶Однак вже це сталося, щоб збулося написане пророками». Тоді всі учні залишили Його і повтікали.

Ісус перед Синедріоном²

⁵⁷Ті, що схопили Ісуса, відвели Його до первосвященника Каяфи, у якого зібралися книжники й старійшини. ⁵⁸Петро йшов за Ним на віддалі аж до самого подвір'я Каяфи. Увійшовши туди, він сів разом зі слугами, щоб побачити, чим усе це скінчиться. ⁵⁹Первосвященники й весь Синедріон намагалися знайти лжесвідчення проти Ісуса, щоб засудити Його на смерть. ^{60–61}Та нічого в них не вийшло, хоча лжесвідків було чимало. Під кінець прийшли ще двоє і сказали: «Ось Його слова: «Я можу зруйнувати храм Божий і відбудувати його за три дні».

⁶²І тоді встав первосвященик і мовив до Ісуса: «Чому Ти не відповідаєш? Що означають свідчення цих людей проти Тебе?» ⁶³Та Він мовчав. Первосвященик наполягав: «Заклинаю Тебе живим Богом! Скажи нам, чи Христос Ти, Син Божий?»

⁶⁴І відповів Йому Ісус: «Ти сам це сказав. Та ось вам Мої слова: віднині ви побачите Сина Людського, що сидітиме праворуч від Всевишнього і наближатиметься небесами». ⁶⁵І тоді первосвященик, роздерши на собі одяг, мовив: «Він зневажає Бога! Яких свідчень нам іще треба? Ви всі чули це богохульство! ⁶⁶Що скажете на це?» І всі разом гукнули: «Він винен і заслуговує на смерть!»

^{67–68}І почали всі плювати Йому в обличчя й бити Його кулаками. Інші били по щоках, повторюючи: «Віщуй же нам, Христосе! Хто це Тебе вдарив?»

Зречення Петра

⁶⁹Тим часом Петро сидів на подвір'ї. Коли підходить до нього одна з служниць первосвященника і каже: «Ти теж був з Ісусом Тим, що з Галилеї». ⁷⁰Але Петро заперечував це перед усіма: «Не знаю, про

¹**Легіон** частина в Римській армії, що налічувала 6000 воїнів.

²**Синедріон** Верховна рада юдеїв, що виконувала також функції суду.

що ти говориш». ⁷¹Коли ж він підійшов до воріт, його помітила інша жінка й гукнула до всіх: «Це він був з Ісусом Назаретянином!» ⁷²І знову Петро зрікся цього, поклявшись: «Я не знаю Цього Чоловіка!» ⁷³Через деякий час підійшли до нього люди, що стояли осторонь, і мовили: «Але ж ти справді один з них. Та й вимова твоя виказує тебе». ⁷⁴Тоді Петро почав клястися й божитися: «Я не знаю Цього Чоловіка!» І цієї миті заспівав півень.

⁷⁵І згадав Петро, про що Ісус казав йому: «Перш ніж проспівас півень, ти зречешся Мене тричі». Тоді він пішов геть, гірко плачучи.

Ісуса ведуть до Пилата¹

27Вранці наступного дня всі первосвященики й старійшини зустрілися й порадилися, як їм вбити Ісуса. ²Його зв'язали й повели, щоб передати прокуратору Пилату.

Смерть Юди

³На той час Юда, що зрадив Ісуса, побачивши, що Ісуса було об'явлено винним, розкався у вчиненому й повернув тридцять срібняків первосвященикам і старійшинам. ⁴Він сказав: «Я згрішив, видавши невинного на смерть». «Що нам до того? — відповіли йому. — Це твоя справа!» ⁵І він кинув ті срібні гроші у храмі, пішов і повісився.

⁶Первосвященики, піднявши монети, мовили: «По Закону не годиться класти ці гроші до скарбниці, бо це плата за пролиту кров». ⁷Тоді, порадившись, вони придбали на ті гроші шматок землі, що звався Гончарним Полем, щоб ховати на ньому чужинців. ⁸Ось чому те поле й досі зветься Кривавим Полем. ^{9–10}Так збулися слова пророка Єремії:

«І взяли вони тридцять срібняків, ціну, що призначили за Нього сини Ізраїля, й віддали їх за Гончарне Поле, як Господь указав мені на те»².

Допит Ісуса

¹¹Тим часом Ісус став перед прокуратором, і той Його спитав: «Ти Цар Юдейський?» На що Він мовив: «Це твої слова». ¹²А коли первосвященики й старійшини почали перед Пилатом звинувачувати Його, Він не вимовив жодного слова. ¹³Тоді Пилат знову спитав: «Хіба Ти не чуєш усі ці звинувачення проти Себе?» ¹⁴Але Ісус і слова не відповів на жодне зі звинувачень. Пилат був дуже здивований.

Засудження Ісуса

¹⁵На Пасху прокуратор за звичаєм звільняв перед народом будь-якого в'язня, що хотіли люди. ¹⁶На той час у в'язниці сидів відомий злочинець Варавва³. ¹⁷Тож коли натовп зібрався, Пилат запитав: «Кого ви хочете, щоб я відпустив для вас — Варавву чи Ісуса, що зветься Христом?» ¹⁸(Пилат знав, що первосвященики і старійшини віддали Ісуса, бо заздрили Йому. ¹⁹Коли Пилат засідав у суді, його дружина прислала слугу переказати йому: «Ти не повинен нічого робити Цьому невинному, бо я бачила про Нього сон цієї ночі і була засмучена весь день»).

²⁰Але первосвященики й старійшини умовили натовп просити Пилата звільнити Варавву і засудити до страти Ісуса. ²¹І через те, коли правитель запитав усіх: «Кого з цих двох ви хочете звільнити?», — ті відповіли: «Варавву!»

²²Пилат знову звернувся до них: «Що ж мені робити з Ісусом, що зветься Христом?» І всі гукнули: «Нехай Його розіпнуть!» ²³«Чому? — мовив Пилат. — Що злого Він учинив?» Тоді всі ще більше загукали: «Нехай Його розіпнуть!»

²⁴Пилат, побачивши, що він нічого не вдіє, і що натовп може вибухнути невдоволенням, узяв трохи води й умив руки перед натовпом, мовивши: «Я не винен у Його смерті. Вирішуйте самі!» ²⁵У відповідь з натовпу вигукнули: «Нехай кров Його буде на нас і наших дітях!» ²⁶І тоді він відпустив Варавву, а Ісуса наказав побити батогами, а тоді віддав розіп'яти.

¹Понтій Пилат римський намісник Юдеї в 26–36 р. н. е.

²Вірш 10 Посилання до Захарії 11:12–13 та Єремії 32:6–9.

³Варавва У деяких грецьких рукописах він зветься «Ісусом Вараввою».

Воїни знущаються з Ісуса

²⁷Воїни правителя відвели Ісуса до палацу, де був правитель, і зібралися гуртом навколо Нього. ^{28–29}Роздягнувши Його, вони накинули на Нього багрянцю одежу, на голову сплели тернового вінка, а в праву руку дали ціпок. Впавши на коліна перед Ним, почали глузувати з Нього: «Ми славимо Тебе, Царю Юдейський!». ³⁰Вони били Його палицями по голові й плювали на Нього. ³¹Як скінчили вони знущатися, то зняли багрянцю одежу, вбрали Його у Його власний одяг і повели на розп'яття.

Страта

³²Виходячи, вони зустріли одного киреянина на ім'я Симон і примусили його нести Ісусового хреста. ^{33–34}Коли ж вони прийшли до місця під назвою Голгофа, що означає «лобне місце», то дали Ісусові випити вина, змішаного з жовчю. Та покуштувавши трохи, Він не став його пити.

^{35–36}Розіп'явши Його, вони між собою розіграли в кості вбрання та й посідали там стерегти Його. ³⁷На хресті над головою прибили дощечку з написом-звинуваченням: «ЦЕ ІСУС, ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ». ³⁸Двоє злочинців були розіп'яті разом з Ним — один праворуч, а другий ліворуч. ^{39–40}Проходячи повз, люди лихословили, збиткувалися з Ісуса й хитали головами, промовляючи: «Гей, Ти, що збирався зруйнувати храм і відбудувати його за три дні, врятуй хоча б Себе Самого. Якщо Ти Син Божий, то зійди з хреста».

⁴¹Первосвященики разом з книжниками та старійшинами також насміхалися з Ісуса, кажучи: ⁴²«Він рятував інших, а Себе Самого не може врятувати! Він же Цар Ізраїльський! То нехай зараз зійде з хреста, і ми повіримо в Нього. ⁴³Він вірить у Бога, тож нехай Бог Його і врятує зараз, якщо Бог Його вподобав, бо Сам же сказав: «Я — Божий Син». ⁴⁴І двоє злочинців, розіп'яті разом з Ним, також збиткувалися з Нього й лихословили.

Смерть Ісуса

⁴⁵Опівдні темрява зійшла на землю, і було так аж до третьої години. ⁴⁶Біля третьої Ісус голосно скрикнув: «Елі, Елі, лема са-

вахвани?»¹, що означає «Боже Мій, Боже Мій, чому Ти Мене покинув?»

⁴⁷Дехто з тих, що стояли поруч, чули це й між собою заговорили: «Він кличе Іллю!» ⁴⁸І тут один із них побіг, узяв губку, вмочив її у кисле вино і, настромивши на тростину, дав Йому напитися. ⁴⁹А інші казали: «Залиш Його. Подивимося, чи Ілля прийде Його рятувати».

⁵⁰Ісус іще раз голосно скрикнув і помер.

⁵¹І тієї ж миті роздерлася надвоє завіса храму зверху до самого низу, й земля здригнулася, і скелі розкололися. ⁵²І склепи відкрилися, й багато померлих святих воскресло. ⁵³І вийшовши зі своїх гробниць після Ісусового воскресіння, вони пішли до святого міста Єрусалиму і явилися багатьом людям.

⁵⁴Сотник і ті, що стерегли з ним разом тіло, побачивши землетрус і все, що сталося, дуже перелякалися й мовили: «Це справді був Син Божий!». ⁵⁵Багато жінок, що йшли слідом за Ісусом від самої Галилеї, аби прислужувати Йому, спостерігали за всім звіддалік. ⁵⁶Серед них були Марія Магдалена, інша Марія — мати Якова і Йосипа — та мати синів Зеведеєвих.

Похорон Ісуса

⁵⁷Коли настав вечір, прийшов один багач з Ариматеї, що звався Йосипом, який теж був учнем Ісуса. ⁵⁸З'явившись до Пилата, він попросив віддати йому Ісусове тіло. І Пилат наказав, щоб тіло віддали Йосипові.

^{59–60}Той узяв тіло, загорнув у чисте полотно й поклав до своєї нової гробниці, що сам вирубав у скелі. Прикотивши до входу величезного каменя, він затулив ним вхід і пішов звідти. ⁶¹Марія Магдалена й інша Марія залишилися сидіти навпроти гробниці.

Варта коло гробниці

⁶²Наступного дня після п'ятниці первосвященики й фарисеї зустрілися з Пилатом. ⁶³Вони мовили до прокуратора: «Шановний, ми пригадали, що Той обманщик, ще коли був живий, сказав: «Я воскресну з мертвих через три дні». ⁶⁴Віддай наказ, щоб добре стерегли гробницю, поки не настане третій

¹Вірш 46 Псалми 22:1.

день, щоб Його учні не могли прийти й викрасти тіло, а тоді казати всім: «Він воскрес із мертвих». Бо цей останній обман буде ще гірший від першого». ⁶⁵Тоді Пилат відповів: «Ви можете взяти вартових. Ідіть і охороняйте, як знаєте». ⁶⁶Тож вони пішли стерегти гробницю і запечатали вхід, і залишили коло нього воїнів.

Воскресіння Ісуса

28 Минула субота. На світанку, в неділю першого дня тижня¹, Марія Магдалена з іншою Марією прийшли подивитися на місце поховання. ²У цей час стався великий землетрус, бо ангел Господній спустився з неба, підійшов до скелі, відкотив каменя і сів на нього. ³Поява ангела була немов сяйво і спалахи, немов блискавиці, а вбрання його було біле-біле. ⁴Сторожа ж від страху перед Ним так тремтіла, що всі стали немов мерці. ⁵І тоді ангел мовив до жінок: «Не бійтеся. Я знаю, що ви шукаєте Ісуса, якого розп'яли. ^{6–7}Та Його немає тут. Він воскрес із мертвих, так, як і казав. Ідіть і погляньте на те місце, де було тіло Його, а тоді мерщій рушайте до міста й розкажіть Його учням, що Він воскрес із мертвих і йде до Галилеї поперед них, і що вони Його там побачать. І запам'ятайте, що я вам сказав».

⁸Тоді жінки, швидко вийшовши зі склепу, нажахані, але з великою радістю, побігли сповістити про все Його учнів. ⁹І раптом їх перестрів Сам Ісус і сказав: «Вітаю вас!» Вони підійшли до Нього, впали до ніг Його і

поклонилися. ¹⁰І звернувся Ісус до них: «Не бійтеся. Ідіть і перекажіть братам Моїм, щоб ішли до Галилеї. Вони там Мене побачать».

Донесення сторожі

¹¹Доки жінки йшли, дехто з воїнів зі сторожі дісталися до міста раніше й розповіли первосвященникам про все, що сталося. ^{12–13}Порадившись із старійшинами, ті вирішили дати воїнам багато грошей, наказавши: «Розповідайте всім, що учні Ісуса прийшли вночі й викрали Його тіло, поки ви спали. ¹⁴А якщо ця чутка дійде до правителя, то ми його переконаємо, домовимося з ним, а вас врятуємо від неприємностей». ¹⁵Тоді воїни, взявши гроші, зробили так, як їм звеліли. І ця чутка поширилася поміж юдеїв й існує досі.

Наказ Ісуса учням

¹⁶Одинадцять учнів пішли до Галилеї, до гори, куди казав їм прийти Ісус. ¹⁷Побачивши Його, вони вклонилися, але дехто з них засумнівався — чи справді це Ісус? ¹⁸Тоді, підійшовши, Ісус мовив до них: «Мені дана вся влада на небі й на землі. ^{19–20}А тому йдіть і зробіть Моїми учнями й послідовниками всі народи, охрестивши їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа, і навчіть їх виконувати все те, що Я вам заповідав. І напевно Я завжди буду з вами, аж до кінця світу».

¹На світанку ... тижня В Ізраїлі тиждень починався з неділі.